



VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA nr. 5 (22), 2015

AP(e)L la CALM/editorialul ediției

ALEGERI GENERALE 2015:

PATIMA SCRUTINULUI LOCAL

ȘI TRIBUTUL SPECIFICULUI NAȚIONAL



În Republica Moldova au avut loc două tururi ale alegerilor locale generale, un scrutin, cu siguranță, de un impact covârșitor pentru dezvoltarea țării. Așa cum autoritățile locale reprezintă talpa țării, este important cine sunt acei oameni de la cârma primăriilor și care vor fi pașii pe care îi vor face, împreună cu statul și cetățenii, având în mâini guvernarea locală. Fie și una deocamdată dependentă de anumite circumstanțe.

SABIA LUI DAMOCLES ȘI CUȚITUL DIN MÂNA GUVERNĂRII

În noiembrie 2014, voturile cetățenilor care au mers la urne, au fost favorabile partidelor proeuropene, însă cei care au câștigat astfel puterea și sunt cu cuțitul în mână trebuie să taie din orgolii și să ofere o porție mai mare de interes și implicare în rezolvarea problemelor comunităților locale. Acest «cec în alb» de încredere acordat de către electorat și în alegerile locale generale din acest an trebuie să-i determine pe reprezentanții guvernării la acțiuni concrete pentru consolidarea autonomiei locale. Altfel, există riscul de a compromite parcursul european. Și această primejdie este ca sabia lui Damocles de-asupra capului nostru. Nu cade, dar oricând poate cădea!

Din păcate, în mare parte, guvernării au abordări superficiale ale problemelor comunităților locale (drumuri rele, lipsă de apă și canalizare, iluminat stradal etc.). Asta, fără ca obiectul discuțiilor

să devină cauzele reale ale acestor probleme și identificarea soluțiilor cheie pentru soluționarea și depășirea lor, astfel încât să fie elaborate instrumente pentru o perioadă lungă de timp. Există încă o tendință de a trata APL ca pe niște vasali, conștient pe faptul că o administrație publică locală politizată și dependentă, este mai ușor de manevrat și manipulat. Deocamdată, prea puțini reprezentanți ai puterii vorbesc cu APL. În majoritatea cazurilor, nu apelează la cunoștințele lor, în calitate de persoane care știu problemele din interior, din prima sursă. De aceea avem legi care vizează direct APL, dar care nu funcționează, pentru că nu au fost consultate cu acei care știu cel mai bine cum trebuie să funcționeze lucrurile într-o localitate. Guvernarea are reșanse serioase în fața APL, iar noi, membrii CALM, trebuie să le scoatem pe tapet și să solicităm rezolvarea cât mai urgentă a acestora. Probleme serioase și de esență, mai ales în ceea ce privește resursele financiare, rămân în continuare deschise și necesită a fi abordate de toți cei interesați în schimbarea situației spre bine.

Am trecut împreună de o campanie electorală complicată, pe alocuri foarte murdară, cu presiuni politice mari exercitate asupra candidaților, dar oamenii au votat gospodarul, nu sigla, au votat în favoarea candidatului cu cele mai bune calități de a gestiona problemele localității. Acum, sarcina noastră este să facem în continuare un front comun pentru a rezolva cât mai eficient problemele din APL, care sunt bine știute. De efortul fiecăruia dintre noi și de coeziunea de grup depinde rezultatul demersurilor noastre. Primarii, sunt unici reprezentanți ai puterii votați, alesi

direct de popor și nu putem admite să neglijăm această încredere pe care am primit-o odată cu voturile.

OAMENII AU VOTAT GOSPODARUL, NU SIGLA!

Calitatea de neafiliere guvernamentală și politică este una fundamentală pentru CALM. Membri ai CALM și organelor de conducere sunt reprezentanții tuturor partidelor, indiferent de coloratura politică. Noi suntem parteneri și așa trebuie să fim în continuare. Reprezentativitatea, autoritatea și recunoașterea largă de care beneficiază CALM în prezent pe plan intern și extern, reprezintă o realizare extrem de importantă a noastră comună și care se datorează anume faptului că CALM nu a permis pătrunderea politicului în activitatea sa, a rezistat presiunilor și s-a concentrat exclusiv pe promovarea unor obiective de interes general pentru toate autoritățile locale: descentralizare, autonomie locală, drepturilor și intereselor vitale ale autorităților locale și comunităților pe care le administrează. De aceea, CALM i-a tratat pe picior de egalitate pe toți aspiranții la fotoliile de primar, indiferent de apartenența la o formațiune politică sau alta.

Considerăm ca dvs., primarii noi și cei cu o experiență considerabilă la cârma primăriei și în administrarea treburilor locale, ați făcut promisiuni în fața oamenilor, pe care vreți să le onorați. Vă aducem sincere felicitări pentru mandatele câștigate sau re-câștigate și vă invităm să fiți în continuare parte din CALM, pentru că vă considerăm cu adevărat actori importanți în soluționarea problemelor comunităților.

Continuare în pag. 2

PERLA LUNII

În campanie electorală, aspirații la fotolii au utilizat diferite metode pentru a-și convinge electoratul, uneori mai ortodoxe, alteori cu implicarea pumnilor. În cadrul unei întâlniri cu alegătorii, ex-primarul de Corjova, Gheorghe Ojog, a făcut apel la poezie pentru a descrie destinul de primar. Poezia are titlul sugestiv: „E tare greu să fi primar!”.



Din pretendenți mai fiecare
Se și vedeau primar ajuns
Uitând că postul de onoare
E cu-ntrebări ce vor răspuns

Rezolv-o groază de probleme
Dar alte vin, iar și iar
Și te convingi de la o vreme
Că nu-i ușor să fi primar
De la un fleac pornind o ceartă
S-au ciomăgit doi prostănaci
Când n-au nimic ce să împartă
Și vin la tine să-i împaci
Alți doi mahmuri după beție
S-au apucat vârtos de piept
Și caută la Primărie
Să afle cine este drept
Vrei să respiri cu ușurare
C-ai rezolvat ce-aveai de gând
Dar alte semne de-ntrebare
Să le răspunzi cât stai la rând
Uitând de prânzul de pe masă
Și flămânzind cu mult temeii
Îți amintești că ai și-o casă
Și te întorci la pragul ei
Răpus de-a zilei grea povară
Fiind convins, a câta oară
Că nu-i ușor să fi primar!

ALEGERI GENERALE 2015: PATIMA SCRUTINULUI LOCAL ȘI TRIBUTUL SPECIFICULUI NAȚIONAL

Sfârșit. Început în pag. 1

Datorită înțelepciunii, solidității și susținerii dvs., CALM, pas cu pas, devine ceea ce trebuie să fie – o organizație nonguvernamentală, neafiliată politic, o organizație a tuturor reprezentanților APL, o portavoce a APL din Moldova care în mod organizat și calificat aduce problemele și doleanțele APL către factorii decizionali. Va invităm să participați în continuare activ la viața CALM-ului și suntem siguri că experiența, cunoștințele și capacitățile dvs. vor fi întotdeauna necesare și cerute. CALM este copilul dvs. și casa Dvs., iar ușile lui întotdeauna vor fi deschise pentru dvs.!



"CALM i-a tratat pe picior de egalitate pe toți aspiranții la fotoliile de primar, indiferent de coloratura politică!"

Pe primarii noi aleși îi invităm să devină parte a echipei CALM și să se încadreze energic în activitatea de promovare a intereselor APL. Ați convins oamenii că veți rezolva problemele lor, că știți cel mai bine cum pot fi ele soluționate și credem că deja începeți să simțiți responsabilitatea care se așează pe umerii dvs. Este o responsabilitate mare pe care o veți simți tot mai mult odată cu trecerea timpului și înțelegerea modului cum funcționează sistemul și cu câte probleme se

confruntă un primar, un președinte de raion sau consilier, care dorește să facă ceva bun pentru comunitatea care i-a încredințat votul. Veți vedea în ce stare dezastruoasă și confuză se găsește legislația din domeniul APL, cât de limitate sunt resursele locale disponibile, care este atitudinea față de APL din partea altor nivele de administrație publică. Acestea și multe alte probleme cu care o să vă confrunțați zi de zi, 24 de ore din 24, rămânând, de regulă, singuri în fața problemelor respective. Toate aceste lucruri, cu siguranță, o să vă schimbe mult viața. În aceste condiții, vă atragem atenția că doar fiind împreună, toate

autoritățile publice locale din Moldova, vom putea depăși problemele existente și vom putea schimba spre bine situația în domeniul administrației locale. Indiferent de viziunile și ideologiile împărtășite de către fiecare dintre noi, ceea ce trebuie să ne unească sunt interesele noastre comune, interesele administrației publice locale și anume: o legislație mai bună și clară, competențe și finanțare corespunzătoare, posibilități reale de a soluționa probleme locale, respect și autoritate din partea autorităților centrale. În acest sens, CALM este la

dispoziția voastră și va fi întotdeauna alături de voi. Anume la CALM o să găsiți sprijin și susținere în toate problemele cu care vă confrunțați. Deoarece, CALM este organizația dvs., este casa dvs., este sindicatul dvs., este cetatea dvs. Vom reuși și cu siguranță, dacă noi toți o să înțelegem un lucru simplu și acceptat demult în țările uniunii europene, **pentru a fi o forță trebuie să avem demnitate, să fim împreună și să ne unim eforturile.** Altfel, încă 20 de ani vom umbla cu mâinile întinse, schimbând opțiunile politice și lăsând să fie călcate în picioare onoarea, demnitatea și încrederea din partea oamenilor, pentru ca, în final, să vedem cum degradează comunitățile în care ne-am născut sau locuim.

**Editorial de
Tatiana BADAN,
președinte CALM,
primar de Selemet**

ALEGERI 2015:

Emisiunea "Vocea administrației publice locale" a avut un format deosebit. Viorel Furdui, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova, s-a produs în calitate de... prezentator! Debutul în jurnalism a avut loc în prezența a doi invitați de excepție, cu o experiență deosebit de mare în domeniul administrației publice locale. Este vorba de Nadejda Darie, o personalitate în adevăratul sens al cuvântului, care mai mult de 20 de ani a mâncat pâinea de primar și unul dintre cei mai longevivi edili, cel de Cricova, Valentin Guțan, care a recâștigat a opta oară încrederea locuitorilor.

Viorel Furdui: Stimați invitați, ați activat o perioadă foarte lungă în administrația publică locală, nu v-ați săturat, nu ați obosit? Ce vă ține acolo? Nu v-ați gândit să schimbați foaia, să treceți la alte activități?

Nadejda Darie: Vreau să fac o paranteză. M-ați numit "doamna primar". Știu că D-tră folosiți cuvântul "primar" doar la prezent, că pentru D-tră nu există foști primari, ați plecat totdeauna pentru ca administrația publică locală să fie stimată și respectată, să se țină cont de părerea celor care o reprezintă. În ceea ce mă privește, într-adevăr, timp de 22 de ani am activat în calitate de primar al satului Zberoaia, Nisporeni. Țin, totuși să precizez, că deși nu mă săturasem să fiu primar, în 2011 am decis să nu mai candidez considerând că în astfel de situații trebuie să pleci când lumea mai are nevoie de tine, când mai poți să faci ceva, să nu stai până ajungi la o stare de epuizare totală. Sau poate că și lumea se mai satură de tine după un "drum" atât lung și atunci simți că a venit momentul să faci o schimbare. M-am gândit și la sănătatea mea, pentru că a fi primar este un lucru foarte stresant și asta influențează foarte negativ supra sănătății.

Viorel Furdui: Mulți dintre cei care aspiră la un fotoliu de primar consideră că funcția de primar oferă multe perspective, iar munca de primar e mai mult decât ușoară.....

Nadejda Darie: A fi primar nu este o profesie, este o vocație. Vocația presupune că fiecare moment din viața oamenilor din localitatea pe care o conduci trebuie să-l treci prin sufletul tău. Să trăiești cu problemele, cu bucuriile, cu tot ceea ce se întâmplă în localitate. Dar când o persoană care le pune la suflet pe toate la inimă și re trăiește pentru fiecare om, pentru fiecare pas pe care îl face cineva în localitate, acest lucru se răsfrânge și asupra sănătății și aflându-mă deja la o vârstă frumoasă am vrut să fiu și eu puțin mai liniștită. De săturat nu m-am săturat să fiu primar și continui să fiu alături de primari. Mă mândresc și-mi place lucru acesta și mă rog Domnului

să-mi dea sănătate ca să pot să muncesc cât mai mult, fiindcă muncind alături de primarii din toată republica mă simt și eu primar în continuare.

Viorel Furdui: Domnul Guțan, după atâția ani, mai sunt probleme de rezolvat în Cricova?

Valentin Guțan: Da, fără doar și poate. Vreau să subscriu la ceea ce a spus dna Darie despre munca de primar, și anume că numai cel care a făcut-o poate să înțeleagă ce presupune aceasta.

Viorel Furdui: Multă lume consideră că-i dulce viața de primar...

Valentin Guțan: Așa consideră cei care nu au o atitudine serioasă față de acest lucru și care habar nu au ce ar trebui să facă și cu ce să se ocupe cineva aflat în această funcție. Dar să trec nemijlocit la întrebarea pe care ați pus-o. În ceea ce mă privește, activitatea de primar a

întrebare o primesc și din partea multor cetățeni. Le răspund cu o întrebare: "D-stră nu aveți o satisfacție sufletească atunci când la serviciu totul merge bine, când reușiți să rezolvați vreo problemă?" "Da", este răspunsul. Păi și noi, primarii, suntem oameni, suntem la fel...

Viorel Furdui: Ca să tragem o concluzie la cele spuse de dna Darie și domnul Guțan, munca de primar presupune mai întâi de toate dăruire de sine, aduce satisfacție doar atunci când, ca și orice altă muncă, e făcută cu dragoste, apoi omul trebuie să se simtă și să știe că este la locul lui și poate face față responsabilităților și răspunde nevoilor oamenilor. Dacă omul potrivit e la locul potrivit atunci oamenii îl vor alege, îl vor vota iar și iar....



devenit pentru mine un mod de viață. După atâta timp te obișnuiești cu grijile, cu problemele oamenilor și nu-ți închipui alt mod de viață decât să vii dimineața fie la serviciu, fie să te întâlnești cu o persoană s-o ajuți la rezolvarea uneia sau altei probleme, fie să rezolvi niște probleme de ordin general din localitate. Când te întâlnești cu cineva care îți spune: Mulțumesc, domnule primar că m-ați ajutat să rezolv acea problemă", nici nu mai îți minte despre ce problemă e vorba, pentru că nu duci evidența celor pe care i-ai ajutat. Te bucuri împreună cu acea persoană. Fie că e o problemă personală sau din raza localității, una ce ține de amenajarea unei străzi, de iluminatul stradal, de alimentarea cu apă curentă sau de alte servicii comunale. Aceiași

"DACĂ ÎN LOCALITĂȚILE MARI URABNE PRIMARII AU ZILE DE AUDIENȚĂ, ÎN SATE DACĂ TE ÎNTÂLNEȘTI PE DRUM CU UN OM ÎN VÂRSTĂ SAU UNUL CU SAPA-N SPATE CARE MERGE LA CÂMP ȘI VOR SĂ TE ÎNTREBE CEVA, NU LE POȚI SPUNE: "VENIȚI LA PRIMĂRIE ÎN TIMPUL ORELOR DE AUDIENȚĂ!"

SCRUTIN LOCAL, INTERES NAȚIONAL!



Nadejda Darie: Într-o comunitate de oameni, fiecare are caracterul lui, nevoile și cerințele lui și atunci trebuie să ai capacitatea ca să te modelezi, să-l înțelegi pe fiecare. Și altceva, dacă în localitățile mari urbane primarii au zile de audiență, în sate dacă te întâlnești pe drum cu un om în vârstă sau unul cu sapa-n spate care merge la câmp și vor să te întrebe ceva, nu le poți spune: "Venii la primărie în timpul orelor de audiență!"

Valentin Guțan: Sunt de acord cu Nadejda. Fără dăruire de sine degeaba mai încerci să stai în fotoliul de primar. În al doilea rând, vreau să spun, bazându-mă pe experiența mea și a colegilor mei, că atunci când o persoană vine la primar, chiar dacă nu reușește să-și rezolve problema trebuie să spună la plecare "mulțumesc", măcar pentru sfat.

Viorel Furdui: *Ce calități trebuie să aibă un primar, un edil care conduce comunitatea, care are de a face cu oamenii și care trebuie să rezolve o sumedenie de probleme? Pentru că sunt foarte mulți cei care aspiră la postul de primar... Dar își dau bine seama cu toții ce înseamnă această funcție de primar, își dau seama de cumulum, de complexitatea de probleme pe care trebuie să le rezolve odată cu preluarea mandatului?*

Nadejda Darie: În unele profesii poate nu sunt atât de importante calitățile sufletești pe care ar trebui să le aibă un primar. Aici ai de a face cu omul viu. Dacă omul răspunde de viața unui pacient, învățătorul răspunde de felul în care modelează sufletul și cum pregătește omul pentru viață, primarul

te, le spui pe un ton potrivit, el înțelege că vrei să-l ajuți, dar nu ai cum, și se simte împăcat.

Viorel Furdui: *Unii spun că primarul trebuie să fie jurist, alții spun că trebuie să fie economist, contabil, D-tră - psiholog....*

Nadejda Darie: Primarul trebuie să le îmbine pe toate, trebuie să fie diplomat, să cunoască ceva din contabilitate. Nu cred că trebuie să fie jurist sau economist, fiindcă în primărie există specialiști care să îl consilieze atunci când e cazul. Primarul trebuie să fie doctorul sufletelor oamenilor care sa-i ajute să-și rezolve problemele. Cred că un primar trebuie să aibă cele mai nobile calități.

Viorel Furdui: *Domnule primar, cu ce probleme se confruntă un primar în relațiile cu oamenii?*

Valentin Guțan: În primul rând, un primar trebuie să fie un om cu suflet mare. Pentru că dacă cetățeanul vine și nu găsește răspunsul după care vine la primărie, bun, rău, convenabil inconvenabil, atunci este foarte greu și pentru primar, și pentru cetățean. În ceea ce privește problemele, acestea sunt din cele mai diverse și este imposibil să le numeri, apar probleme la care nici nu te aștepți.

Viorel Furdui: *Ce îl împiedică în prezent pe un primar să-și exercite, să-și îndeplinească atribuțiile? Care sunt piedicile cu care se confruntă primarii încercând să rezolve sumedenia de probleme care există la nivel local, în infrastructură, în domeniul social... D-tră aveți în spate o activitate de mulți ani în domeniul administrației publice locale, cunoașteți foarte bine situația și la nivel central, și la nivel local, știți care sunt și cum sunt relațiile dintre diferiți actori și cred că vedeți mai clar impedimentele cu care se confruntă administrația publică locală....*

Valentin Guțan: Atunci când administrația publică centrală va conștientiza că administrația publică locală este acea piatră de fundament care îi ține și pe cei de la centru, problemele vor dispărea de la

sine. Legislația trebuie tot timpul perfecționată. Vorbim mult despre descentralizarea administrației publice locale și toți ne susțin când suntem în pragul alegerilor, dar după ce trecem de alegeri totul se uită. Uită pentru că, intuiesc eu, este mai ușor atunci când ții în frâu un număr de 900 de primari, decât atunci când aceștia își rezolvă problemele singuri fără să vină să se închine la "conducătorii" de la centru... Vorbind de legislație, aceasta trebuie permanent perfectată. Ne ciocnim adesea de situația în care ai impresia că cei care au întocmit unele articole de lege habar nu aveau de realități.

Viorel Furdui: *De ce se adoptă legi fără să fie consultați reprezentanții autorităților publice locale, legi pe care ulterior puterea nu le poate implementa? De ce la noi clasa politică, guvernării nu înțeleg importanța administrației publice locale, importanța descentralizării?*

Valentin Guțan: Lucrul acesta se întâmplă din lipsa de dorință a clasei de la guvernare de a conlucra cu cei de jos, de administrația publică locală, de a-i consulta într-o problemă sau alta. Sunt proiecte de legi la care stai, te miri și te întrebi de ce a fost făcută și care este rostul ei. Ca să le arătăm celor din Europa că facem descentralizare?

Nadejda Darie: Atât timp cât guvernarea centrală nu o să recunoască că primăriile sunt guvernarea locală și că de primării depinde în mare măsură mersul reformelor și mersul spre o dezvoltare mai bună a țării, noi vom bate pasul pe loc. Guvernarea centrală nu vrea să lase pârghiile din mână. Realizând descentralizarea până la capăt, ei scapă frâiele din mână, pentru că primarii devin mai independenți. Acum primarii au foarte multe atribuții fără a fi acoperite financiar. Și ei sunt nevoiți să umble cu mâna întinsă și să se roage. Toată clasa politică profită de situația asta și nu se grăbesc pentru că atunci



"TRAGEDIA NOASTRĂ ESTE CĂ, ATUNCI CÂND SUNTEM ÎN CAMPA-NIE ELECTORALĂ, TOȚI CETĂȚENII UITĂ DE FAPTUL CĂ NU I-AU MAI VĂZUT TIMP DE PATRU ANI DE ZILE PE ALEȘII LOR, CARE VIN IAR ȘI LE PROMIT MAREA ȘI SĂ-REA. DACĂ OAMENII AR SPUNE DIRECT, LE-AR REPROȘA CĂ PATRU ANI DE ZILE NU I-AU AJUTAT CU NIMIC, LUCRURILE POATE S-AR SCHIMBA!"

când vin alegerile este ușor să manevreze oamenii în favoarea lor: "Dacă mă votezi, o să-ți dau bani să faci cutare sau cutare lucru."

Viorel Furdui: *Dar acest lucru este chiar în detrimentul lor. Dacă privim situația numai sub aspectul unor pârghii pe care se tem*



"FĂRĂ DĂRUIRE DE SINE DEGEABA MAI ÎNCERCI SĂ STAI ÎN FOTOLIUL DE PRIMAR. ATUNCI CÂND O PERSOANĂ VINE LA PRIMAR, CHIAR DACĂ NU REUȘEȘTE SĂ-ȘI REZOLVE PROBLEMA TREBUIE SĂ SPUNĂ LA PLECARÉ "MULȚUMESC", MĂCAR PENTRU SFAT!"

răspunde de dispoziția lui de fiecare zi, de rezolvarea problemelor, mai ales că suntem într-o perioadă dificilă și atunci când tuturor le este greu, când toată lumea e necăjită de viață și vine la primărie și nimeni nu-l bagă în seamă, atunci omul se simte obijduit de viață și de toate. Primarul ar trebui să fie în primul rând un om de omenie, să fie un psiholog bun, fiindcă în localitățile mici îi cunoști pe fiecare și când se întâmplă ceva într-o familie, vestea ajunge foarte repede și la urechea primarului și când persoana respectivă intră în birou să-ți ceară ajutorul, primarul știe deja și are pregătit răspunsul, pentru că depinde foarte mult cum și ce îi spui omului. Nu ai cum să-l ajuți, dar dacă găsești cuvintele potri-

ALEGERI 2015: SCRUTIN LOCAL, INTERES NAȚIONAL!

să le piardă.... Dar poate că există și alt aspect care le-ar fi convenabil - o administrație publică locală puternică te poate ajuta să-ți realizezi planurile ...



"OAMENII DE LA NOI SUNT, TOTUȘI, DESTUL DE RAȚIONALI ȘI, ÎN GENERAL, ȘTIU SĂ APRECIEZE MUNCA SEMENILOR LOR. I-AU TAXAT PE CEI CARE NU ȘI-AU ÎNDEPLINIT PROMISIUNILE ȘI AU ADUS LA GUVERNARE SAU LE-AU ÎNCREDINȚAT DIN NOU MANDATELE CELOR CARE AU FĂCUT TREABĂ!"

Nadejda Darie: Gândurile D-tră sunt foarte frumoase, dar cei din clasa politică, care vă ascultă, cred că se gândesc că sunteți un naiv dacă gândiți așa, fiindcă interesul lor nu este acesta, interesul lor este să se mențină cât mai mult la guvernare...

Viorel Furdui: Dar nu este în interesul clasei politice, într-o societate modernă, să miște societatea înainte, s-o dezvolte, să asigure toate instituțiile și instrumentele necesare în acest sens sau la noi clasa politică e deosebită?

Nadejda Darie: Nu e deosebită, dar după câte se întâmplă e clar că nu este un interes ca țara asta a noastră să iasă din impas și să pășească în rând cu

țările dezvoltate, să dea posibilitate oamenilor din țară să răsuflă ușor și să poată fiecare să se întrețină. Tragedia noastră este că atunci când suntem în campanie electorală toți cetățenii uită de faptul că nu i-au mai văzut timp de patru ani de zile pe aleșii lor, care vin iar și le promit marea și sarea, și sunt aleși din nou. Dacă oamenii ar spune direct, le-ar reproșa că patru ani de zile nu s-au arătat, nu i-au ajutat cu nimic, lucrurile poate s-ar schimba. Dacă nu le ceri socoteala pentru promisiunile pe care le-au făcut, ei au îndrăzneala să vină și să facă din nou lucru acesta. Vreau să fac o comparație între alegerile care au avut loc cu 10-15 ani în urmă și alegerile de-acuma. Cred că mai politizată și mai stresantă campanie electorală ca cea de anul acesta nu

a mai fost. În localitățile rurale oamenii țin cont mai mult de persoana care candidează și mai puțin de partidul pe care îl reprezintă. Totuși, partidele caută să se impună, să influențeze și nu sunt puține cazurile când fac acest lucru în detrimentul candidatului. Chiar dacă partidul nu este văzut cu ochi buni de către cetățeni, ei insistă să ajute candidatul, care acceptă, gândindu-se că o să-l ajute cu fonduri financiare. Asta e o situație în care primarul este nevoit să accepte susținerea unui partid sau altul. Fiindcă dacă s-ar lansa ca independenți, nu ar aduce bani în localitate decât prin proiectele

pentru care ar reuși să găsească finanțatori.

Viorel Furdui: Am ajuns și la campania electorală, la alegeri... Domnule primar, ce părere aveți, ce impresii v-a lăsat desfășurarea alegerilor de anul acesta?

Valentin Guțan: În acest moment cred că e prea devreme să dau un răspuns complet la întrebare, pentru că au trecut doar două săptămâni de la alegeri. Dar pot să spun că această campanie electorală mi-a stârnit dezgust. Și nu mă refer la competența sau incompetența candidaților. Este prima dată când m-am lovit de cumpărarea alegătorului la alegerile de nivel local. Știm că se face așa în alegerile parlamentare, când merg la alegători cu sacoșe cu produse, dar la nivel local, când este vorba soarta unei localități, când ne cunoaștem unul pe altul și încercăm să facem lucrurile acestea.... Aceste acțiuni nu

"ATUNCI CÂND ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ CENTRALĂ VA CONȘTIENȚIZA CĂ ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ ESTE ACEA PIATRĂ DE FUNDAMENT CARE ÎȚINE ȘI PE CEI DE LA CENTRU, PROBLEMELE VOR DISPĂREA DE LA SINE!"



numai că nu au avut priză, dar au stârnit dezgust și din partea alegătorilor. Am rămas stupefiat când un cetățean puțin băut mi-a spus într-o zi: "Păi, uite, domnule primar, cutărică mi-a dat 150 de lei ca să-l votez..." Vin unii candidați în campanii electorale cu promisiuni de genul: "Dacă mă alegeți la primărie, o să vă măresc pensiile!" Unii care nu știu cum merg lucrurile în politică și o duc mai greu sunt tentați să creadă. Dar e un lucru imposibil, care nici nu intră în competența primarului. Să presupunem că un candidat care a făcut diverse "trucuri" pentru a-i cumpăra pe alegători, a câștigat. Dacă îți începi activitatea prin a-i duce pe oameni în eroare, nu știu dacă locul tău e la primărie. Cum poți să te întâlnești cu oamenii după ce au trecut alegerile și să le spui: "Dacă nu vă place, alegeți pe altul". Cetățenii trebuie să înțeleagă și să-i taxeze pe asemenea candidați, că nu se pot aștepta la nimic bun de la ei.

Viorel Furdui: Oamenii de la noi sunt, totuși, destul de raționali și, în general, știu să aprecieze munca semenilor lor. I-au taxat pe cei care nu și-au îndeplinit promisiunile și au adus la guvernare sau le-au încredințat din nou mandatele celor care au făcut treabă!"

D-tră ce părere aveți? Este sau nu cetățeanul nostru rațional în alegeri? Mulți dintre politicieni, în cazul unui eșec, dau vina pe alegători, că aceștia nu înțeleg ceva, că nu sunt pregătiți ...

Valentin Guțan: Precizez că eu am vorbit despre candidați, despre pregătirea lor, nivelul de inteligență, despre cum sunt împinși în față de partidele lor, în pofida a tot și a toate. Nu știu care sunt criteriile și pe ce bază sunt promovați anume acei candidați. Nu cetățeanul vine să-l cumpere pe candidat, ci invers ...

Viorel Furdui: Deci, problema e undeva în partidele noastre, în modul lor de funcționare, în felul în care selectează candidații, dacă în genere există vreo selecție, pentru că uneori oameni la întâmplare sunt puși în listă pentru ca să reprezinte un partid sau altul....

Nadejda Darie: Am impresia că partidele nu pun preț pe capacitățile candidatului înaintat, dar se gândesc pur și simplu să aibă un reprezentant, să nu

rămână fără candidat într-o localitate sau alta. Promovând o persoană incompetentă, care nu va face față responsabilităților, partidul se discreditează singur. În ceea ce privește alegătorii, părerea mea este că oamenii întotdeauna sunt cumpătați, gândesc înainte să pună ștampila.... În cele cinci mandate pe care le-am avut, mi-a fost frică de fiecare dată că n-o să câștig, că n-o să trec, aveam emoții ca la un examen, cu toate că știam foarte bine situația din localitate. Când vedeam rezultatele îmi dădeam seama că oamenii sunt raționali, sunt conștienți și judecă. Sunt unii care se lasă influențați, dar nu aș vrea nici pe ei să-i învinuiesc. Sunt familii care luni de zile nu au un ban în casă și atunci când vine cineva și le dă 100 de lei nu mai stau să se gândească dacă să-i accepte sau nu. Și nu suntem în drept să-i judecăm... Eu cred că vina o poartă numai partidele, fiindcă ele au început cu pomenile electorale și încearcă să-i corupă pe alegători.

Valentin Guțan: Aveți dreptate. Dar puteți observa și D-tră că, încetul cu încetul, se strică și acele tradiții care existau la nivelul alegerilor locale. Se întâlneau candidații, fiecare venea cu programul său, dar nu se întâmplau lucruri din acestea: bătăi, pomeni electorale cu farfurii, cu ouă, nu mai vorbesc de bani.... Încetul cu încetul degradăm... și lucrul acesta trebuie să ne pună în gardă. Trebuie să atenționăm în cadrul ședințelor, discuțiilor pe care le vom avea în cadrul CALM pe cei care fac parte din administrația publică de nivel 1. Majoritatea cetățenilor își dau seama și înțeleg foarte bine despre ce este vorba. Nu vreau ca murdăria asta să intre la nivel local.

Nadejda Darie: E dureros și faptul că, odată cu alegerile, situația se tensionează în localitate la maximum. Pe urmă toți agitatorii pleacă, că mulți vin din alte localități, iar în sat se iscă vrajbă în familie, între frați, între părinți, între copii, pentru că au susținut diferite partide. E dureros și nu e omenește să abuzezi de sentimentele oamenilor.

Viorel Furdui: Care ar trebui să fie relația primar-partid? Se crede că fără o susținere politică un primar nu poate să realizeze prea multe în comunitate. Există și percepția legată de alegerile actuale că primarii sunt cei care au tras după ei partidele, le-au scos în față și le-au ajutat



să mențină un anumit nivel de încredere din partea cetățenilor, deși autoritățile publice locale sunt presate permanent și prin toate mijloacele de cei de la centru. Nu a ajuns prea departe, prea adânc politizarea aceasta? Cum să reducem dependența și gradul de politicizare care există la nivelul administrației publice locale?

Valentin Gușan: Răspunsul la întrebare trebuie să-l căutăm tot la conducerea centrală, deoarece ea a introdus această practică, finanțarea să se facă în dependență de apartenența la un partid sau altul. Când un primar ajunge cu o problemă, dacă nu este în partidul care controlează sursa de bani nu rezolvă nimic. Vă spun din experiența personală. Presupunem că s-a făcut un proiect, a fost prezentat, a trecut și a fost avizat de toate structurile până la ultima "instanță"... unde este refuzat. Când încerci să afli motivul, îți se spune, uneori mai voalat, alteori direct: "Nu ești membru în partidul nostru". Referitor la politicizare, vreau să vă amintiți când candidații se prezentau pe circumscriptii. Am susținut și susțin în continuare alegerile după circumscriptii sau uninominale, inclusiv și în cazul celor parlamentare. Alegeătorul știe pe cine votează. Dacă nu mi-am ținut promisiunile, la următorul scrutin voi fi taxat. Când se înaintează listele de partid, oamenii nu prea-i cunosc pe cei ce apar în liste. Astfel, persoane străine, care nu sunt din localitate și nu au nici o legătură cu oamenii din comunitatea respectivă, pot deveni membri ai consiliului. Candidații de anul acesta la consiliul orașenesc din Cricova, unii dintre ei au fost aleși, sunt din raionul

Căușeni, Telenești, Soroca, nici nu mai vorbesc de Chișinău că e aici aproape.. Și apare o întrebare. Cei de la Căușeni, Soroca sau Telenești vor munci și își vor da sufletul pentru oamenii din Cricova?

Nadejda Darie: Plus la asta, nu cunosc problemele comunității. Dacă nu locuiește în localitatea respectivă, de unde să știe și să cunoască?

Viorel Furdul: Ce înseamnă descentralizarea pentru D-tră?

Valentin Gușan: Legea cu privire la descentralizare a început să fie implementată pe etape efectiv de la 1 ianuarie 2015. Descentralizarea e strâns legată de autonomia administrației publice locale. Dacă aceste legi s-ar implementa cum scrie la carte rezolvarea problemelor din teritoriu nu ar depinde de dorința sau dispoziția cuiva, ar depinde de capacitatea noastră de a le rezolva. În al doilea rând, resursele financiare n-ar depinde de cineva de sus, dar de faptul cum ai lucrat, cum te-ai implicat.

Nadejda Darie: Dacă s-ar implementa descentralizarea, primarul s-ar simți gospodarul localității, gospodarul satului și ar simți și responsabilitatea care stă pe umerii lui și nu va trebui să aștepte cineva să-i dea, cineva să-i spună ce să facă. Din asta ar avea de câștigat și localitatea, și primarul.

Viorel Furdul: Dar... vedeți că cei de la centru neglijează acest aspect foarte important sau nu înțeleg necesitatea descentralizării și transferului de pârghii către administrația locală ca să se poată rezolva problemele locale...

Valentin Gușan: Ca lucrurile acestea să se întâmple,

ar trebui ca cei care vin la guvernare să facă niște "excursii la țară", să vadă cum stau lucrurile în realitate, care sunt problemele cu care se confruntă oamenii...

Viorel Furdul: Cât de importantă este conlucrarea dintre consiliu și primar?

Valentin Gușan: Eu, în ceea ce mă privește, chiar de la prima ședință le spun doamnelor și domnilor consilieri: "Din moment ce s-au terminat alegerile, am uitat care și din ce partid face parte. Există un singur partid - locuitorii orașului Cricova. Haideti să lucrăm pentru ei!". Chiar dacă au fost dispute în timpul campaniei, odată terminate alegerile, nu mai avem ce împărți, mai ales la nivel local, trebuie să suflecăm mânele și să muncim pentru binele comunității.

Nadejda Darie: Cred că o relație de conlucrare fructuoasă dintre primar și consilieri depinde în primul rând de felul în care primarul știe să discute cu ei, de felul în care pune problemele, îi informează, le cere sfatul, îi atrage în activitatea consiliului. Când apare o problemă acută în localitate, primarul vede c-ar putea fi rezolvată, iar consilierii au păreri diferite, atunci trebuie să discute cu fiecare în parte, să-l facă pe om să înțeleagă care este realitatea și când vine și pune la vot problema respectivă ea va fi susținută.

Viorele Furdul: Înainte de finalul emisiunii, vre-au să spun că am o mare speranță că rațiunea alegeătorilor va triumfa, iar pe aleși îi îndemn să nu uite când se vor confrunta cu probleme că există Congresul Autorităților Locale, care este gata oricând să-i ajute și să-i sprijine.

PRIMARI, DIN PRIMA

Republica Moldova și-a ales puterea locală. Câtă putere au cei care reprezintă puterea locală și ce pot ei face cu puțină putere pe care o au ca să dezvolte localitățile, ca să îndeplinească promisiunile pe care le-au făcut alegeătorilor. În platoul emisiunii "Moldova în direct" au fost invitați: Gheorghe Vacarciuc, primar al comunei Javgur, Cimișlia, care se află la al cincilea mandat; Svetlana Tăbăcaru, primar în satul Scoreni, Strășeni, la al doilea mandat și Alexei Busuioc, primar de Capaclia, Cantemir, care a câștigat cel de-al treilea mandat.



Liliana Barbăroșie: În satul meu de baștină primarul era mai întâi la un partid. Când acest partid nu a mai fost la putere, s-a mutat la alt partid. Când nici acesta nu a mai fost la putere, s-a schimbat la alt partid și a câștigat alegerile acum duminică, 14 iunie. A făcut asta ca să poată aduce bani în localitate, le-a explicat primarul sătenilor. Toată lumea știe că practic este imposibil să realizezi lucruri importante în localitate dacă nu faci parte din partidele puterii. Vom vorbi azi despre ce ar trebui să facem ca să depolitizăm puterile noastre locale și cum facem ca să realizăm lucruri mari în localitățile noastre. Aș vrea să întreb, ce ar trebui să fac un primar ca sătenii să-l aleagă cu un procent atât de mare? Ce-ați făcut ca să-i determine pe săteni să vă voteze de atâtea ori?

Gheorghe Vacarciuc: Țin să mulțumesc mai întâi tuturor cetățenilor din satul Javgur care au participat activ la alegerile din 14 iunie 2015 și au ales cine va conduce timp de patru ani comunitatea. În perioada mandatelor din 1999 până în prezent am identificat împreună cu cetățenii prioritățile comunității și am realizat în acest răstimp proiecte în valoare de 22.073.500 lei.

Liliana Barbăroșie: Doamnă Tăbăcaru, de ce v-au ales?

Svetlana Tăbăcaru: Cred că sătenii ar trebui să răspundă la această întrebare. Dar nu voi rata nici eu această șansă de a le mulțumi pentru votul pe care

mi l-au acordat și că de acum înainte vom realiza multe lucruri frumoase. Am făcut multe lucruri bune și de fiecare dată am mulțumit consilierilor, echipei și oamenilor din sat pentru că s-au mobilizat și am putut să realizăm niște proiecte bune de care beneficiază toată lumea.

Liliana Barbăroșie: Domnul Busuioc, și Dstră?

Alexei Busuioc: Păi, în primul rând am fost ales pentru că sunt din Capaclia. Satul nostru e cumva închis. Dacă nu ești din Capaclia, niciodată nu vei fi ales primar. În al doilea rând, cred că au văzut ceva la mine și apoi ei sunt din aceea care nu dau vrabia din mână pe cioara de pe gard. Au fost și niște mici realizări la început. Nu am făcut promisiuni electorale, am spus doar că programul meu se numește "Continuitate".

Liliana Barbăroșie: Cum apreciați rezultatele acestor alegeri? Partidele au ieșit toate după contabilizarea rezultatelor și au spus că au câștigat și e foarte bine, alții mai sceptici au opinat că oamenii au ales astfel pentru că n-au avut alternativă...

Svetlana Tăbăcaru: Sunt bucu-roasă că oamenii au ținut cont de lucrurile care s-au făcut în teritoriu. Pot să spun cu mândrie că la noi în sat timp de patru ani au fost investiți circa 36 milioane de lei. Am avut ocazia să construim un drum european, un drum regional care face legătura cu raionul Ialoveni. Apoi trebuie să menționez căminul cultural, grădinița, clădirea primăriei, clădirea liceului teoretic. Au fost investiții foarte bune, se muncește foarte mult și noi nu lăsăm mâinile în jos.

PRIMARI, DIN PRIMA

Gheorghe Vacarciuc: M-a întristat foarte mult faptul că concurența electorală a folosit niște metode care nu sunt omenești. Au umblat cu minciuna și au dus în eroare cetățenii. Dar până la urmă oamenii s-au dezmeticit și rezultatele au arătat în cine au încredere.

Liliana Barbăroșie: Acest lucru v-a produs mari supărări?

Gheorghe Vacarciuc: A trebuit să consum energie și timp prețios ca să demontez toate aceste minciuni.

Alexei Busuioc: Eu sunt candidat independent și în genere mă detașez tot timpul de politică pentru că politicul este unul din cele mai murdare lucruri din Republica Moldova. Eu mă detașez de politic, dar oricum nu putem face abstracție de politică și trebuie să susținem cursul de integrare europeană, adică partidele care fac parte din coaliția proeuropeană. La nivel național am văzut că au ieșit 2-3-4 partide care acum flutură cu rezultatele alegerilor locale, dar după părerea mea lucrurile nu stau chiar așa. Dacă duminică viitoare am face alegeri parlamentare rezultatul ar fi total invers. Alegerile locale recente au fost câștigate datorită primarilor care au dus după ei liderii locali. Din fericire, oamenii fac deosebire între partidul care se află la centru și omul pe care îl aleg.

Liliana Barbăroșie: Din ce trăiesc localitățile? De unde aduceți bani în localitate? Din fonduri europene? De unde vin banii și cum se repartizează ei?

Gheorghe Vacarciuc: În majoritatea proiectelor implementate de mine m-am axat pe surse ale donatorilor care sunt pe piața Republicii Moldova. Am participat la toate seminarele de instruire pentru conceperea și atragerea investițiilor și majoritatea proiectelor au ca suport financiar granturile accesate prin intermediul Fondului de Investiții Sociale din Moldova. Am construit obiecte după care am accesat fonduri pentru asigurarea durabilității proiectelor deja implementate, proiecte mici în care au fost antrenați și elevii din gimnaziu.

Liliana Barbăroșie: Deci, bani sunt. Trebuie să știi cum sa-i accesezi!

Gheorghe Vacarciuc: Bate la ușa și ți se va deschide. Cere și ți se va da! Trebuie să mobilizăm echipa, societatea civilă, organizațiile neguvernamentale și factorii de decizie din comunitate ca să se implice toți în conceperea, scrierea și atragerea proiectelor pentru beneficiul întregii comunități.

Liliana Barbăroșie: Iată, la Dstră cine scrie proiectele, că doar nu stă primarul?

Gheorghe Vacarciuc: Echipa, împreună cu primarul.

Svetlana Tăbăcaru: Nu știu cum la alții, dar la noi în primărie sunt 5-6 persoane care muncesc foarte mult pentru a aduce investiții de milioane. Primăria din Scăreni a beneficiat de un grant din România care ne-a permis să renovăm grădinița și curtea acesteia, unde nu s-a făcut nicio lucrare din 1984, când



a fost data în exploatare. Ministerul Dezvoltării Regionale ne-a alocat bani pentru drumul care a devenit regional. Căminul Cultural a fost reparat pe parcursul a trei ani de zile. Am găsit 200 de mii de lei, am mai vândut terenuri în paragină și am găsit banii necesari.

Liliana Barbăroșie: S-au făcut studii la Chișinău din care reiese că dacă ești din partidul aflat la putere, primești bani din Fondul Rutier, Fondul pentru investiții capitale, dacă nu, banii nu ajung în localitate. Este adevărată această percepție? Aceste studii se bazează, totuși, pe niște fapte...

Alexei Busuioc: Sunt independent și pot vorbi mai deschis. Da, din păcate, și ține de problema depolitizării și repartizării resurselor financiare publice pe culori politice, problemă care există și în fostele state unde a existat dictatură. La noi în Moldova este chiar un pic mai accentuată.

Liliana Barbăroșie: Dar Dstră, ca primar independent, cum aduceți bani în localitate?

Alexei Busuioc: De cele mai multe ori prin diferite metode, mai ales prin cunoștințe personale. Am mulți colegi care poate sunt azi în parlament sau sunt în guvern, șefi de direcții, de departamente ... Asta este acum sursa mea... Dar nu este normal ca un primar să se servească de câmpul relațional sau de agenda telefonică. Pentru că în mod normal lucrurile ar trebui să funcționeze astfel: dacă eu ca primar am depus un dosar pentru un drum sau o grădiniță de copii, sau pentru renovarea unei clădiri administrative, trebuie să fie tratat la fel ca și colegii mei care sunt afiliați politic. Toți primarii, fie independenți, fie de la partidul de la putere sau cele din opoziție, trebuie tratați în aceeași manieră.

Liliana Barbăroșie: Din 2015 au intrat în vigoare modificările la Legea finanțelor publice locale care trebuie să ducă la descentralizarea finanțelor publice. Banul trebuie să vină la primărie și primăria să decidă ce face cu el. Nu merge legea?

Svetlana Tăbăcaru: Când am început proiectul cu drumul nu cunoșteam pe nimeni nici la Ministerul Dezvoltării Regionale, iar în ceea ce privește Administrația Drumurilor nu știam nici unde are sediul. Când i-am găsit, am insistat una - două - trei - patru zile și nu m-am liniștit până am reușit să obțin o sursă financiară și semnarea documentelor. Cu multă insistență...

Liliana Barbăroșie: Mi-a spus un primar că dacă vrei să faci un lucru bun, trebuie să mergi să stai cu mâna întinsă la parlament, la puterea centrală, la guvern, la raion ...și obții...

Svetlana Tăbăcaru: Eu nu stau cu mâna întinsă, fiindcă nu cer pentru mine personal, pentru gospodăria mea, cer în numele oamenilor din localitate care merită să trăiască mult mai bine.

Liliana Barbăroșie: Cum credeți că ar trebui să procedăm ca să depolitizăm traseul banului din buget în localitate?

Alexei Busuioc: Referindu-mă la depolitizare vreau să fac o mică retrospectivă a situației dinaintea alegerilor din 14 iunie 2015. În timpul campaniei electorale mulți dintre candidați nu și-au lăsat loc de bună ziua. De ce în sate începe toată bulversarea asta, toată lupta între consăteni? S-a votat pe trei liste: prima - a primarului, a doua - a consiliului local și a treia - a celui raional. Anume cea de-a treia listă creează toate problemele în sate, pentru că ei vin și fac promisiuni, băgând zăvanie chiar între frați. Părerea mea este că pe viitor listele pentru consiliul raional sau județean să fie scoase din cadrul alegerilor locale și să fie înaintate în cadrul alegerilor parlamentare.

Svetlana Tăbăcaru: La noi este altă situație. Eu lucrez foarte bine cu consilierii, am lucrat mai mulți ani ca secretară a consiliului și cunosc foarte bine sistemul și vreau să zic că nu prea am probleme. Sunt minusuri foarte multe, dar trebuie să ne mobilizăm, la minus să mai punem niște plusuri și viața să meargă înainte.

Gheorghe Vacarciuc: În 2001

am făcut o vizită de studiu și schimb de experiență în Olanda unde am vizitat mai multe primării. I-am întrebat cum se formează și se gestionează la ei bugetul. Ne-a frapat faptul că primăriile primesc un suport foarte mare de la regină. Există însă unele provincii cu guvernare de "culoare roșie" care nu primesc niciun bănuț de la regină. Deci, și în Olanda politicul stă în capul mesei.

Liliana Barbăroșie: Legea privind finanțele publice s-a adoptat pentru a descentraliza finanțele publice locale. Ce s-a întâmplat?

Gheorghe Vacarciuc: S-a adoptat Legea 397 privind finanțele publice locale, și recent, în iulie, 2014 a fost adoptată Legea 181 privind finanțele publice și responsabilitățile bugetar-fiscale. Avem autorități locale de nivel unu și autoritățile locale de nivel doi. Formula de repartizare a finanțelor este următoarea: 45% pentru autoritățile locale de nivel 1, adică primăriile, și 55% pentru cele de nivel 2, raionale. Bugetele locale se formează din veniturile locale, din transferuri, defalcări, din mijloace extrabugetare și mijloace speciale. Mecanismul adoptat de Ministerul Finanțelor, guvern și parlament, care a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2015, este binevenit, pentru că față de bugetul din 2014, în 2015, conform procedurilor nou adoptate, bugetul meu e cu 400.000 mai mare ca în anul precedent.

Alexei Busuioc: Plusul acesta la buget e binevenit, dar tot rămâne triunghiul acela... Chiar dacă vin banii în contul nostru, ca să facem transferul la trezorerie noi tot trebuie să mergem la direcția finanțe. Raionul există acum numai pe direcția de finanțe, pentru că toate celelalte structuri raionale nu mai funcționează. Nu putem scăpa de ei. Noi încercăm prin cadrul CALM-ului să descentralizăm lucrurile. Prin lege este stipulat că structurile raionale vor finanța doar proiectele intracomunitare care nu prea există. Vreau să vin cu o soluție privind Fondurile de finanțare care știm cu toții că sunt extrem de politizate. Noi propunem crearea în primării a



"Trebuie să mergem cu capul sus pe calea pe care am ales-o spre Europa, cu demnitate, să muncim și să arătăm tuturor că suntem în stare să ne îmbunătățim traiul!"

unor conturi speciale unde să se verse banii, repartizați *per capita*, adică proporțional cu numărul de locuitori, adunați la nivel național în aceste Fonduri. Deci dacă în Fondul pentru Drumuri la nivel național s-au strâns să zicem un miliard de lei, acești bani se împart *per capita*, și se varsă în fondul rutier al primăriei. În prezent banii se duc în Fond, și Fondul îi împarte pe culori politice și "ochi frumoși".

Gheorghe Vacarciuc: Am discutat problema dată în cadrul CALM, împreună cu Tatiana Bădan, președinte CALM, și Viorel Furdui, director executiv, care ne îndrumă și ne oferă consultații juridice și de drept constituțional, fiind expert în domeniu. Am dat la o parte coloritul politic și am încercat să identificăm problemele cu care ne confruntăm în localități ca să ajustăm legislația

până au venit în Capaclia. Drumurile desfundate de ploaie i-au pus pe gânduri. Și m-au întrebă: Domnule primar, dar apă curentă ai? Nu. Dar canalizare ai? Nu. Dar gaze ai? Nu. Mi-au strâns mâna – domnule primar, ești un băiat bun, dar... - și au plecat. Trebuie să creăm infrastructura. Dacă aceasta este, vine și agentul economic...

Liliana Barbăroșie: Cum ați reușit Dstră să implementați proiectele de infrastructură: apă, canalizare, gaze în localitățile pe care le conduceți?

Alexei Busuioc: Turnurile de apă după două căldărușe de cafea cu americanii, după o căldărușă – două cu Fondul Ecologic am adus apeductul. Acum începe conectarea locuitorilor la rețeaua de apă curentă. Totul merge încet, pentru că primăria are foarte puțini angajați.

în 2020. Viziunea javgurenilor este să facem un drum de legătură între Javgur și Cenac, pentru care este elaborată documentația tehnică și ale cărei costuri se ridică la 32 de milioane de lei. Identificăm acum finanțatorii. Aplicăm și pentru proiecte intercomunitare și interstate. Avem un acord de înfrățire cu comuna Berteș, județul Prahova, și vrem să aduc mulțumire pentru că în 2014 cu suportul fundației "Constantin Stere" din Ploiești, România și al domnului Mircea Cozma, președinte al Consiliului Județean a fost donat bustul lui Constantin Stere satului Javgur unde a fost și instalat. Ca să putem obține mai ușor bani pentru investiții - viziunea echipei de 25 de oameni care au elaborat planul strategic a fost să investim în viitorul nostru: grădinițe și gimnaziu - am aplicat o strategie: am divizat proiectele mari în părți separate: acoperișul, geamurile... În 2008 am instalat cazangeria pe bază de gaze naturale: de la consiliul raional au venit 60 de mii de lei și restul aproximativ 600.000 de lei de la bugetul local. Cu ocazia proiectelor pe care le-am realizat în 2001 și 2004 cu echipa mea, pentru merite deosebite în dezvoltarea regională și locală, am fost invitat de Banca Mondială împreună cu un alt primar din Republica Moldova la Washington, Statele Unite ale Americii la Congresul Mondial cu tematica " Dezvoltarea regională și locală". Acolo delegația RM a semnat acordul cu Banca Mondială pentru acordarea grantului. Am fost frapați când au derulat un filmuleț care avea drept subiect primul obiectiv realizat în satul Javgur – construcția drumului – o porțiune de 2970 de m de variantă albă cu 18 podețe de scurgere a apei. A fost o mare bucurie pentru noi fiindcă la Congres participau reprezentanți din 157 de țări.

Liliana Barbăroșie: Dar de unde obțineți mai ușor finanțare, din străinătate sau din țară?

Gheorghe Vacarciuc: Participând la diverse seminare de instruire din Washington, am conștientizat că donatorul vrea să vadă că putem să concepem proiecte și să le gestionăm și să le asigurăm durabilitatea.

Liliana Barbăroșie: Apropo, de durabilitate... Am auzit, probabil și Dstră, de furturile de pe traseul Sărăteni - Soroca. Cum îi convingeți pe săteni să păstreze ceea ce construieți?

Svetlana Tăbăcaru: Da, au început să dispară indicatoarele rutiere la drumurile construite. Cred că la mijloc este lipsa educației, poate fac asta din invidie sau ură... Îmi pare foarte rău... Mai sunt însă oameni cărora le pasă și asta mă bucură enorm. Chiar dacă în sat mai sunt persoane care ne pun bețe în roate,

suntem apreciați de străini, de consătenii plecați în străinătate care se întorc după 2-3 ani și văd că s-au realizat multe lucruri bune și frumoase.

Alexei Busuioc: Poliția trebuie să se ocupe de aceste furturi, să-i descopere pe făptași și să-i aducă în fața justiției. Primarul prin lege nu are competențe să

ajunge și voință politică pentru implementarea ei. Când am fost Olanda în 2001 olandezii aveau 11 provincii și mi-au spus ca vor să reducă numărul lor la 9. Ei au făcut reforma și le-au redus la 7.

Alexei Busuioc: În Franța, de exemplu există Communaute des communes, un centru de influență care acordă servicii tuturor



"Dar nu este normal ca un primar să se servească de câmpul relațional sau de agenda telefonică. Pentru că în mod normal lucrurile ar trebui să funcționeze astfel: dacă eu ca primar am depus un dosar pentru un drum sau o grădiniță de copii, sau pentru renovarea unei clădiri administrative, trebuie să fie tratat la fel ca și colegii mei care sunt afiliați politic!"

aplice penalizări și amenzi. Dar poliția comunitară ca s-o întreții trebuie să ai buget. Mai simplu ar fi ca prin legislație, în Legea 436, să fie clar stipulat și să i se acorde primarului dreptul de a penaliza.

Liliana Barbăroșie: Dar să revenim și la reforma teritorial-administrativă. Avem nevoie sau nu avem nevoie de această reformă?

Svetlana Tăbăcaru: Da, este nevoie. Și cei care au lansat ideea trebuie să o ducă la capăt.

Alexei Busuioc: E foarte bine că ați adus în discuție această problemă. Reforma teritorial administrativă e necesară dar ea trebuie pregătită. Această reformă ar trebui adoptată și prevăzută să intre în vigoare imediat după alegerile locale din 2019. E nevoie de această reformă pentru a reduce cheltuielile statului. Noi azi hrănim 32 de raioane, hrănim aparate nebune de funcționari, aruncăm cu banii pe fereastră. Dacă vor fi județe sau regiuni, cum s-or numi, vom avea un prefect numit de guvern cu 2-3 funcționari, care controlează dispozițiile primarului, deciziile consiliului fără să pericliteze activitatea noastră.

Gheorghe Vacarciuc: Eu cred că se vor relua discuțiile privind această reformă. Cred că va

comunelor. Sunt modele clasice. Sper ca în mandatul următor să intre în vigoare reforma administrației teritoriale.

Liliana Barbăroșie: În final, aș vrea să tragem niște concluzii... Avem un guvern demisionar, parlamentul pleacă în vacanță... Ce se va întâmpla în continuare, cum începeți mandatul?

Gheorghe Vacarciuc: Credem și tragem nădejde că o să fie voință politică și se va reșeta alianța proeuropeană și va investi un nou guvern care să realizeze reforma administrativ-teritorială.

Svetlana Tăbăcaru: Trebuie să mergem cu capul sus pe calea pe care am ales-o spre Europa, cu demnitate, să muncim și să arătăm tuturor că suntem în stare să ne îmbunătățim traiul.

Alexei Busuioc: Direcția proeuropeană înseamnă în primul rând un mare sprijin financiar. În următorii 4 ani, cred că toți primarii afiliați la CALM vom lupta pentru platforma paneuropeană și vom încerca să obținem finanțări directe din străinătate ca să reducem influența politicului. Cred că suntem pe calea cea bună. Cetățenii au ales și trebuie să MUNCIM.



"Am dat la o parte coloritul politic și am încercat să identificăm problemele cu care ne confruntăm în localități ca să ajustăm legislația Republicii Moldova și legile după care se conduce primarul pentru a îmbunătăți condițiile de trai ale cetățeanului care ne aleg pe noi!"

Republicii Moldova și legile după care se conduce primarul pentru a îmbunătăți condițiile de trai ale cetățeanului care ne aleg pe noi.

Svetlana Tăbăcaru: Eu aș veni cu o altă propunere care îi privește pe agenții economici din toată republica. Dacă măcar 2-3 agenți mai mari si-ar muta activitatea în satele mai mari sau orașele, ca primăriile să poată beneficia de impozitele și contribuțiile care ar veni din partea lor, ar fi o ieșire perfectă din situație. În prezent, impozitul se duce unde agentul economic are viza de reședință, iar în localitățile rurale avem doar agenți mici, în special comercianți și aceia puțini.

Alexei Busuioc: Pentru asta ne trebuie infrastructură. În mandatul anterior am avut o discuție cu italienii. Trebuiau să delocalizeze o uzină din Polonia și să o aducă la Capaclia. Totul a fost bine: am bătut cafeaua, am bătut palma,

Gheorghe Vacarciuc: Cu ocazia primului proiect pe care l-am realizat, am organizat 18 adunări generale cu locuitorii din sat pentru a le explica că de fiecare cetățean al satului depinde să schimbăm calitatea vieții și să-i conving să strângem contribuția. Fiindcă una din condițiile pentru acordarea finanțării de la Fondul de Investiții Sociale din Moldova este participarea din partea cetățeanului cu o contribuție de cel puțin 15 la sută din costuri. De ce? Pentru că contribuind cu banul personal la realizarea obiectivului public el va avea grijă să-l păstreze, să fie durabil și să aibă continuitate în timp. La început a fost foarte greu, dar pe parcurs oamenii au înțeles că obiectivele pe care le-am identificat tot la adunarea generală și proiectele propuse chiar se realizează. Noi am elaborat un alt plan strategic până

VALENTINA CASIAN: NU M-AM OPRIT

Primărița orașului Strășeni, Valentina Casian, a reușit să demonstreze că o femeie puternică nu stă în spatele unui bărbat, iar cuvintele pot fi valorificate doar prin fapte. După ce a activat timp 25 de ani în cadrul unei companii vinicole, Valentina Casian a înțeles că poate să facă mai mult decât atât și atunci a apărut dorința de a contribui activ la bunăstarea localității. Timp de patru ani de când se află la cârma orașului natal a reușit să schimbe perspectivele și să miște lucrurile în bine. Roadele muncii sale au fost răsplătite la alegerile locale din 14 iunie, unde candidatul independent, Valentina Casian a acumulat peste 70% din sufragii și a câștigat în acest fel încrederea alegătorilor pentru al doilea mandat consecutiv. Puternică, ambițioasă și în același timp feminină, Valentina Casian, ca și alte femei-lidere din Republica Moldova, consideră că cel mai mare succes al său sunt copiii și familia fără de care nu ar fi reușit să aibă succes. În cadrul unui interviu pentru UNIMEDIA, edilul orașului Strășeni a relatat despre greutățile pe care le-a întâmpinat la început carierei politice și obstacolele de care se ciocnește zi de zi.



Cum au fost acei 25 de ani în vinificație și de unde vine această idee de vă implica în administrarea orașului ?

A fost o perioadă foarte interesantă. Toate meritele pe care le-am obținut au fost prin muncă. Inițial am fost angajată ca muncitor simplu în cadrul companiei vinicole și în scurt timp am crescut în carieră până la funcția de director de producere. În acel timp, am avut posibilitatea să merg la perfecționare în SUA unde am vizitat mai multe vinării și am reușit să aducem tehnici inovative în R. Moldova. Acolo am îndrăgit acest proces de administrare pentru că fiecare instituție funcționează transparent, iar elementele de birocrație sunt practic inexistente. Acest lucru m-a determinat să încep o etapă nouă în cariera mea.

Dacă să facem o incursiune în trecut, cum a început cariera dumneavoastră în politică ?

Prima propunere de a mă implica în politică a venit de la profesoara mea și președintele clubului „Mugurel”, Nadejda Barbus. Astfel, în 2003 mi-am pus la încercare abilitățile pe care le am în administrarea publică și am venit ca și consilier local pe lista partidului AMN. Dar după două luni am refuzat să fiu membru al acestui partid pe motiv că valorile mele și anume corectitudinea și responsabilitatea nu au corespuns cu cele ale formațiunii politice. Am înțeles că nu trebuie

să-mi pierd timpul aici și mi-am început activitatea independent.

În 2007, eu am acumulat voturile necesare pentru a fi consilier independent în orașul Strășeni timp de patru ani. La alegerile locale din 2011, au apărut mai multe oferte de la diverse partide politice de a-mi propune candidatura la funcția de primar. Am analizat foarte mult. Au fost situații în care erau condiționări și nu am vrut să le accept. Astfel, am decis să fiu propusă la funcția de primar de Partidul Liberal (PL), nefiind membru al acestei formațiuni. Tot atunci, în perioada campaniei electorale, mi-a fost incendiat automobilul aflat în curtea blocului.

Ulterior, după scindarea PL, am trecut de partea Partidului Liberal Reformator, dar tot fără să devin membru de partid. Scopul a fost să obțin investiții pentru oraș, pentru că fără un sprijin politic nu aș fi reușit. Eu m-am axat pe problemele pe care le are localitatea.

Care sunt progresele pe care le-ați înregistrat în acești patru ani de când sunteți în fruntea Primăriei?

Dacă să ne racordăm la obiectivele pe care mi le-am trasat în 2011, absolut tot a fost realizat, ba și mai mult decât mi-am propus. Am avut o perioadă interesantă în activitatea mea. În 2011 localitatea noastră nu era înfrățită cu nicio localitate, astăzi avem 14 la număr, printre care Germania, Franța, Austria, Româ-

nia, Cehia. Aceste relații nu sunt doar pe hârtie, dar beneficiile pe care le avem sunt palpabile. De exemplu, serviciul de pompieri din localitate a beneficiat de cinci autospeciale. Acest lucru era necesar pe motiv că acumularea deșeurilor din localitate era mereu în proces de incinerare. De asemenea, au fost atrase investiții în această perioadă de peste 60 mln de lei. În primul rând m-am axat pe dezvoltarea infrastructurii, care este cea mai mare problemă a localității noastre, de asemenea pe problema de mediu și cea de aprovizionare cu apă a localității.

”DUPĂ CE MI-AU INCENDIAT MAȘINA ÎN CAMPAANIA ELECTORALĂ DIN 2011 NU ÎMI ESTE FRICĂ DE NIMIC. ÎN PERIOADA 2011-2014, MI-AM DEMONSTRAT ÎNCĂ O DATĂ CĂ FORȚA NU ESTE ÎNTR-UN PARTID SAU ALTUL, DAR ESTE ÎN POPOR. ÎN CADRUL ÎNTÂLNIRILOR CU ALEGĂTORII, AȘA ȘI AM SPUS CĂ, PARTIDUL MEU SE NUMEȘTE ORAȘUL STRĂȘENI!”

”ÎN PREZENT SE MAI PĂSTREAZĂ ACEST STEREOTIP POTRIVIT CĂRUIA LOCUL FEMEII ESTE LA BUCĂTĂRIE ȘI NU LA CONDUCERE. EU TOTUȘI CONSIDER CĂ FEMEIA PRIN FIECARE POR RESPIRĂ MAI MULȚĂ RESPONSABILITATE ȘI DĂRUIRE DE SINE ÎN PROCESUL DE ADMINISTRARE. S-A DEMONSTRAT CĂ ÎN SISTEMUL DE ADMINISTRARE UNDE EXISTĂ ACEST ECHILIBRU ÎNTRE BĂRBAȚI ȘI FEMEII, ATUNCI SUNT ÎNREGISTRATE PROGRESE!”



LA FIECARE LĂTRAT DE CÂINE!

În acest context vă aduceți aminte cum a fost prima zi în calitate de primar? Care a fost atitudinea angajaților?

Când am venit prima zi la serviciu am întâmpinat aici un colectiv conservat, pentru că până atunci nu se ținea cont de opinia angajaților și nici nu se pune accent pe perfecționarea continuă a cadrelor. Astfel, ne-am apucat și am muncit cot la cot împreună. De asemenea, elementele de birocrație și corupere erau la un nivel foarte avansat. Două persoane au fost suspendate din funcție pe motiv de corupție. Organele competente au deschis și dosare penale pe aceste cazuri. Din prima zi, la ședința operativă am atenționat funcționarii că cel care bagă mâna în buzunarul cetățeanului n-are loc alături de mine.

Ce vă motivează să mergeți înainte în pofida greutăților?

Am avut astfel de momente în care îmi doream să las mâinile în jos. De exemplu, am amenajat un parc în fața Primăriei cu bănci, havuz frumos, urne, felinare. După două săptămâni m-am pomenit cu o situație greu de imaginat. Au dat foc la bănci și urne, au furat 12 felinare, s-a distrus granitul de la havuz. Eram disperată. Dar m-am gândit că nu trebuie să judec toți locuitorii orașului doar pentru o parte bolnavă a societății noastre. Astfel, am găsit puteri și am mers mai departe. Am instalat camere video, am discutat cu tineretul pentru a preîntâmpina așa gen de situații. Este important nu doar să realizezi ceva, dar și să păstrezi.

Care este primul obiectiv pe care urmează să-l realizați în noul mandat?

Primul obiectiv pe care mi l-am fixat în programul meu ține de protecția mediului și aici este inclus reconstrucția sistemului de canalizare și a stației de epurare a apelor reziduale și prelucrarea deșeurilor solide. De asemenea, vreau să continui proiectele ce țin de iluminatul stradal, amenajarea spațiilor verzi, reparația la grădinițe etc.

Ce v-a determinat să accedeți la alegerile din acest an în calitate de candidat independent și nu sub umbrela unui partid politic?

Într-adevăr, ținând cont de problema repartizării fondurilor pe criterii politice, clar că este mai bine să ai în spate un partid care este la guvernare. Totuși, consider că trebuie să știi cum să convingi fiecare partid în parte pentru soluționarea problemelor din localitate și am decis să merg independent.

Nu ați întâmpinat pie-



"NU ESTE SUFICIENT SĂ-ȚI POSTEZI POZITA PE TOȚI PILONII DIN LOCALITATE, FAPT CARE ESTE FOARTE URÂT, DAR DIN PĂCATE ASTA SE PRACTICĂ!"

dici pentru că ați mers în calitate de candidat independent?

După ce mi-au incendiat mașina în campania electorală din 2011 nu îmi este frică de nimic. În perioada 2011-2014, mi-am demonstrat încă o dată că forța nu este într-un partid sau altul, dar este în popor. În cadrul întâlnirilor cu alegătorii, așa și am spus că, partidul meu se numește „Orașul Strășeni cu toți locuitorii acestuia”. Evident că ce se întâmplă la nivel național ne afectează.

Există stereotipul că un bărbat primar este mai bun decât un primar femeie și cum ați învins dumneavoastră acest stereotip?

Femeia în procesul de administrare se confruntă cu aceleași probleme ca și bărbatul, dar suplimentar mai sunt un șir de probleme. În prezent se mai păstrează acest stereotip potrivit căruia locul femeii este la bucătărie și nu la conducere. Eu totuși consider că femeia prin fiecare por respiră mai multă responsabilitate și dăruire de sine în procesul de administrare. S-a demonstrat că în sistemul de administrare unde există acest echilibru între bărbați și femei, atunci sunt înregistrate progrese. Lecția pe care trebuie să o învățăm noi, femeile, este una foarte simplă, femeile

au aceleași capacități ca și bărbații. În istoria localității, eu sunt prima doamnă primar în orașul Strășeni și am demonstrat că o femeie nu poate administra mai rău decât un bărbat.

Au fost momente când v-ați simțit discriminată pentru faptul că sunteți femeie?

În campania electorală au fost astfel de momente, dar nu m-am oprit la fiecare lătrat de câine și m-am axat pe problemele localității. De altfel, nu ajungi acolo unde îți propui.

Vă iubește lumea în localitate?

Probabil. Trebuie să-i întrebați (zâmbeste). Faptul că sunt întâmpinată cu buchete de flori și aplauze la întâlnirile cu alegătorii, aceasta reprezintă ceva. Lumea este încântată pentru că a văzut că problemele pot fi soluționate

Care sunt argumentele atunci când propuneți unui investitor să vină în Strășeni? De ce se merită aici?

Pentru că această localitate după amplasare este avantajoasă, pentru că în linii generale avem infrastructura necesară și pentru că avem forța de muncă necesară și nu trebuie să meargă locuitorii în altă parte la muncă. Noi avem un buget auster și nu putem să dezvoltăm această localitate. Având investitorii aici, vom avea o altă sursă de finanțare care ne va permite să dezvoltăm localitatea. În acest fel, eu cu ambele mâini fac tot ce e posibil și critic actuala guvernare care împiedică acest proces de atragere a investitorilor în localități. Din cauza barierilor actualilor guvernanți are de pierdut nu doar orașul Strășeni, dar întreaga țară. Iar un

exemplu recent al acestor piedici o reprezintă ratarea unui mare investitor german Leoni Wiring Systems care urma să creeze circa 4000 de locuri de muncă în orașul Strășeni.

Dacă nu primar, ce ați ales să fiți?

Oriunde. Un om care muncește se adaptează oriunde. Dar după Primărie, probabil aș reveni la funcția mea de director de producere de la compania vinicolă. Dar până atunci urmează alți patru ani de muncă silnică.

Ce calități trebuie să posedez un candidat la funcția de primar?

Un candidat la funcția de primar trebuie să știe să comunice cu cetățenii. Nu este suficient să-ți postezi poza ta pe toți pilonii din localitate, fapt care este foarte urât, dar din păcate asta se practică. În această campanie, eu am pus doar două banere pentru care am achitat taxele necesare, dar au reușit să le distrugă. Totuși, pe lângă aceasta am avut și alte peste 80 de întâlniri cu alegătorii.

Cum vedeți reprezentarea femeii în funcțiile de conducere?

Actualmente avem o situație în care femeile se implică acolo unde este mai mult de muncit, dar partea „leului” în procesul decizional îi aparține bărbatului. Este regretabil că femeile la noi nu-și doresc să se implice mai mult, probabil din frica presiunilor la care pot fi supuse. Eu totuși le îndemn pe femei să găsească curajul și îndrăzneala să acționeze. Trebuie să avem responsabilitatea să ne facem nu doar un viitor pentru copiii noștri, dar și un prezent pentru noi toți.

Ce calități trebuie să aibă o femeie în politică?

Curajul, îndrăzneala, corectitudinea și responsabilitatea. Trebuie să nu uite că e femeie, să fie îngrijită și să arate bine pentru că oamenii te întâlnesc după exterior, iar ulterior, în urma discuțiilor omul își face impresii și despre cum gândești. Femeia trebuie să învețe încontinuu și să fie perseverentă. La cei 45 de ani de ani, eu am absolvit facultatea de Administrare Publică. Toată viața mea am învățat, eu am pus accentul pe perfecționarea continuă, pentru că nu poți să fi la nivel dacă nu înveți permanent. Evident că învăț foarte multe și în urma discuțiilor pe care le am cu oamenii.

Cum reușiți să îmbinați activitatea pe care o aveți cu responsabilitățile care vă revin în viața de familie?

Le reușiți pe toate dacă îi organizați corect activitățile și timpul. Totuși, fără sprijinul familiei cu greu le poți reuși.

NOTĂ! Acest material este publicat în cadrul Programului ONU „Femeile în politică”, implementat de Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), în parteneriat cu Fundația Est-Europeană și Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”, finanțat de Guvernul Suediei. Opiniile exprimate în cadrul materialului aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția Programului.

Interviu realizat de Cristina ARAMĂ, UNIMEDIA

Viorel FURDUI, director CALM: „SISTEMUL DE ADMINISTRARE ÎN R. MOLDOVA ESTE NEFUNCTIONAL”



O consistentă analiză a campaniei electorale locale, găsiți în interviul acordat de directorul executiv CALM, Viorel Furdui, în plină campanie. Multe dintre argumentele și previziunile sale, se pare, s-au împlinit, odată cu anunțarea rezultatelor finale.

— Ce credeți despre actuala campanie electorală?

— Campania electorală actuală este una specifică, deosebită ca esență și conținut. În acest sens, trebuie să ținem cont de situația politică, de avântul populației în ceea ce privește direcția de mișcare, de încrederea ce a fost acordată clasei parlamentare. După aceasta a venit un anumit grad de dezamăgire, au început aceste scandaluri legate de sistemul financiar, în mod special de corupție, de dosarele din 7 aprilie. Și în acest context, vin alegerile locale. Dezamăgirea populației este confirmată și de ultimele sondaje, care arată că încrederea față de partidele care au format coaliția de guvernare este în descreștere drastică, iar toate aceste evenimente nu pot să nu influențeze și starea de spirit a administrației publice locale în ajunul alegerilor locale. Respectiv, consider că candidații din partea partidelor care se află la guvernare, mai ales dacă e să vorbim de lupta pentru consiliile locale,

**”PRIMĂRIILE BENEFICIAZĂ DE AUTONOMIE CA INSTRUMENT DE REALIZARE A ATRIBUȚIILOR. PRINCIPALA AUTONOMIE CARE RĂMÂNE ÎNCĂ NEIMPLEMENTATĂ ESTE AUTONOMIA FINANCIARĂ. DE ACEEA, AUTONOMIA LOCALĂ A RĂMAS DOAR PE HÂRTIE, CU EXCEPȚIA GĂ-
GĂUZIEI, CARE BENEFICIAZĂ DE O AUTONOMIE DESTUL DE LARGĂ, IAR NOI, DACĂ NE DORIM SĂ DEZVOLTĂM ȚARA, NU TREBUIE SĂ DĂM PREFERINȚĂ ANUMITOR TERITORII!”**

RECORD PENTRU RM. PRIMARUL DIN BUDEȘTI, LA CEL DE-AL VI-LEA MANDAT!

Primarul satului Budești din Municipiul Chișinău a reușit o performanță în rândul femeilor primar din Republica Moldova. Potrivit datelor CEC, Nina Costiuc este unica femeie-primar care a câștigat cel de-al șaselea mandat, acumulând 57,42% din voturi.

Solicitată de Deschide.MD, Nina Costiuc a declarat că secretul succesului în alegeri se datorează muncii de zi cu zi în favoarea oamenilor din localitate. „Poți să câștigi alegerile atunci când muncești pe parcursul anului, nu doar când vin alegerile, când le stai oamenilor la dispoziție zi de zi, oră de oră și nu umbli cu minciunile și intrigele. Cetățenii, până la urmă, au conștiință și pot să aprecieze oamenii devotați”, a spus primarul.

Întrebată din partea cărui partid a candidat la funcția de

primar, Nina Costiuc ne-a spus că acest lucru contează mai puțin.

„Oamenii din Republica Moldova trebuie să facă concluzii, iar partidele nu trebuie să politizeze cetățenii și să-i grupeze pe criteriile de partid. Oamenii preferă gospodarii. Consider că este greșit când sunt votate simbolurile unor partide, pentru că oamenii trebuie să voteze personalitățile, dar nu partidele”, a conchis Nina Costiuc.

În anul 2011 Nina Costiuc a acumulat 62 % din totalul voturilor, însă primarul din Budești susține că atunci a avut și mai puțini concurenți electorali.

Ultimul mandat obținut de Nina Costiuc poate fi considerat al șaptelea la număr, deoarece la vârsta de numai 24 de ani aceasta a activat în calitate președinte al sovietului sătesc Budești în perioada ultimilor ani ai URSS.



vor avea anumite probleme în a explica electoratului comportamentul celor de la nivel central. Deși s-ar părea că sunt alegeri locale și toată lumea ar trebui să se ocupe de soluționarea problemelor locale, pe programe anumite, acțiuni care urmează să fie realizate de candidați, după câte vedem și de la începutul acestei campanii electorale, candidații la alegerile locale sunt întrebați tot mai des ce se întâmplă cu sistemul financiar, cu această criză economică și cu devalorizarea leului. Sunt niște lucruri care depășesc interesul strict local și, din acest punct de vedere, candidaților din partidele de la guvernare le va fi destul de complicat. Noi însă sperăm și credem că caracterul local al acestor alegeri își va spune cuvântul și ne așteptăm ca oamenii, atunci când vor face alegerea, să cântărească în primul rând ceea ce s-a făcut la nivel local și să aprecieze candidații la funcția de primar nu doar prin prisma apartenenței politice, ci și prin prisma realizărilor concrete și schimbărilor făcute la nivelul comunităților respective. Particularitatea acestor alegeri constă într-o posibilă influență mai mare a problemelor naționale și cred că trebuie să ne așteptăm la faptul că în multe consilii raionale se vor produce schimbări de reprezentare, vor veni mult mai mulți reprezentanți ai opoziției actuale, dar nu excludem acest lucru și la nivelul unor orașe mai mari, unde factorul politic și cel geopolitic este mai mare. Respectiv, pe acest fond de descreștere a încrederii față de clasa politică actuală, putem să ne așteptăm la niște schimbări în acest sens. Cu siguranță, rezultatele partidelor de la guvernare obținute în 2011 nu se vor repeta. Mai mult, aceste partide ar trebui să se aștepte la o descreștere drastică a numărului de primari și consilieri locali.

— Sunt sau nu bine organizate partidele în această electorală?

— Dacă în precedenta campanie se punea un oarecare accent pe legătura dintre candidați și liderii de partide, acum se încearcă identificarea unor repere locale, a unor personalități cu autoritate, dar fără legături directe cu liderii de partide. Sub aspect organizatoric, constatăm că, de la o campanie la alta, acestea sunt tot mai organizate. Există mai multe reglementări, deși au fost și lacune, cum ar fi deciderea datei alegerilor locale. Cât despre partide, putem vedea după activismul lor – unele partide sunt mai bine organizate, au panouri electorale mai atractive și o campanie activă în mass-media, dar depinde și de resursele disponibile ale partidului.

— Ce pronosticuri aveți în legătură cu rezultatele alegerilor din Chișinău și Bălți?

— Cu siguranță, va fi o luptă crâncenă, complicată, strânsă. E evident că, în turul doi, va accede primarul actual și cineva de la socialiști, dar aceste lucruri sunt relative și, în ultimele clipe, situația se poate schimba. Totul depinde de prestația candidaților electorali și de campania lor. Se vorbește că anumite șanse are și Serafim Urechean. Nu ar trebui să scoatem din calcul și candidatul PCRM, dar sunt sceptic în privința acestora. Cât despre consiliul local, trebuie să ne așteptăm la unul foarte pestriț. Pe de o parte, e bine, pe de altă parte – complicat. Iarși vom avea si-

tuația care există în prezent în consiliu, atunci când se creează niște coaliții ad-hoc, multă gălăgie, multe conflicte, iar situația social-politică va influența foarte mult.

La Bălți, partidele de stânga au o anumită dominanță, la fel ca și în ultimii ani. Se pare că crește încrederea față de partidul lui Usatîi. Și socialiștii au influență. Acolo, lupta se va duce între aceste partide.

— Dacă vi s-ar propune să candidați în calitate de primar sau consilier local, ați accepta?

— Cred că nu, deoarece poziția mea în cadrul CALM presupune neutralitate și neimplicare în calitate de ales local. M-am gândit anterior la un posibil mandat de consilier local. Poate pe viitor aș candida, cu condiția să nu reprezint interesele unui partid care se află la guvernare. Aș participa în calitate de candidat independent, pentru a ajuta comunitatea. Poate la alegerile viitoare, dar nu acum, deoarece pentru mine este importantă consolidarea CALM.

— Bălțiul își dorește autonomie locală lărgită în cadrul R. Moldova. Cât de just ar fi un referendum în acest subiect?

— O astfel de inițiativă nu este în premieră. Acum doi ani, a existat aceeași problemă și acum situația se repetă. Acest concept de autonomie lărgită nu este clar după conținut, nu este clar ce vor autorii acestei inițiative. Pentru că aceasta poate fi interpretată diferit: de la o inițiativă locală de a avea mai multe competențe sau resurse până la elemente de separatism. E important de știut că astfel de inițiative apar în condițiile lipsei unei reforme reale în domeniul descentralizării. Noi avem orașe mai mari, ca Chișinăul, Bălțiul, Ungheniul, Cahulul, care, într-o anumită măsură, sunt discriminate în condițiile actuale de finanțare și de repartizare a atribuțiilor – ele nu primesc suficiente resurse și sunt puse în același rând cu alte unități administrative teritoriale mai mici. Unul dintre motivele acestui referendum e că cei de la Bălți își doresc ca mai multe resurse locale să rămână în municipiu.

În fond, sunt două aspecte principale. Primul: există cu adevărat probleme legate de subfinanțarea orașelor mari și de veniturile reduse care rămân la nivel local. Al doilea îl constituie tărgănarea reformelor la nivel central și local. Tărgănarea acestor reforme, și în special a descentralizării financiare, duce la excese, cum ar fi cel de care e vorba acum în municipiul Bălți sau cel care a fost anterior în autonomia găgăuză. Neclaritatea, blocajul reformelor, provoacă astfel de cazuri. Se dovedește tot mai mult că sistemul de administrare în R. Moldova este unul nefuncțional la nivel central, dar și local. De aceea, se impune obligatoriu reformarea administrației publice.

— Ce alte autonomii sunt necesare primăriilor, în afara de autonomia financiară, despre care ați vorbit aici?

— Primăriile beneficiază de autonomie ca instrument de realizare a atribuțiilor lor. Principala autonomie care rămâne încă neimplementată este autonomia financiară. De aceea, autonomia locală a rămas doar pe hârtie, cu excepția Găgăuziei, care beneficiază de

o autonomie destul de largă, iar noi, dacă ne dorim să dezvoltăm țara, nu trebuie să dăm preferință anumitor teritorii. O altă autonomie de care ar trebui să beneficieze autoritățile locale este cea patrimonială. Până în prezent există foarte multe probleme la acest capitol: nu există o delimitare clară a proprietăților, nu există o evidență și o evaluare suficientă a patrimoniului, deoarece de mulți ani nu sunt evaluate bunurile imobiliare la nivelul comunităților rurale; nu există un registru unic al proprietăților. Tot ce se referă

la acest domeniu e la un nivel destul de depășit. Nu este reglementat statutul unor bunuri care se află pe teritoriul unităților administrativ-teritoriale, precum obiectivele acvatice, pășunile, pădurile; o sumedenie de resurse naturale care sunt folosite de cineva, dar veniturile ocolesc bugetele locale. Din cauza acestor probleme, din lipsa unor reglementări și a unei autonomii financiare, bugetele locale pierd o sumedenie de bani. Moldova este considerată o țară săracă, dar foarte mulți bani trec pe lângă bugetele locale. Altă autonomie este legată de organizarea și funcționarea autorităților locale. În condițiile actuale, autoritățile locale sunt limitate pe toate căile să-și formeze structura și statele de personal. Deși consiliul local ar avea dreptul, din punct de vedere legal, să stabilească o organigramă și un stat de personal, continuă să existe impedimente, atât legale, cât și financiare, impuse de autoritățile centrale. Modul de salarizare și motivare este absolut depășit. Ca rezultat, avem problema principală – cea a cadrelor în administrația publică locală. Autoritățile locale nu au specialiști în scrierea de proiecte, specialiști în domeniul juridic, al planificării urbane, arhitecți, economiști.

Ar trebui revăzut statutul funcțiilor publice. Ar trebui să se dea libertate autorităților locale să-și formeze statele de personal după necesitățile și resursele lor. Ar trebui să existe un sistem de motivare propriu: câte premii dau, ce fel de salarii plătesc, modalitatea de plată etc. Să nu fie acest lucru determinat de Ministerul Finanțelor sau de Guvern, pentru că altfel nu atragem specialiști în administrația locală și avem situația pe care o avem – oamenii pleacă, pentru că sistemul de motivare este limitat. Și mai există și autonomia economică. Se tot vorbește de atragerea investițiilor, dar mâinile autorităților locale sunt legate: nu pot decide înregistrarea întreprinderilor sau acordarea facilităților mai importante pentru antreprenori. La nivelul politicilor economice locale, nu au pârgii. O problemă mare e faptul că sunt lipsite de posibilitatea de a avea politici locale proprii. Avem o sumedenie de politici și planuri la nivel central, însă nu avem politici la nivel local.

— Considerați necesară im-



”SE TOT VORBEȘTE DE ATRAGEREA INVESTIȚIILOR, DAR MÂINILE AUTORITĂȚILOR LOCALE SUNT LEGATE: NU POT DECIDE ÎNREGISTRAREA ÎNTEPRINDERILOR SAU ACORDAREA FACILITĂȚILOR MAI IMPORTANTE PENTRU ANTREPRENORI. LA NIVELUL POLITICILOR ECONOMICE LOCALE, NU AU PÂRGHII. O PROBLEMĂ MARE E FAPTUL CĂ SUNT LIPSITE DE POSIBILITATEA DE A AVEA POLITICI LOCALE PROPRII!”

plementarea reformei administrativ-teritoriale pentru a consolida autonomia locală?

— Nu. În primul rând, foarte multă lume nu înțelege ce înseamnă reformă administrativ-teritorială, și acest lucru nu l-au înțeles nici guvernării de la 1998, când s-au jucat și au discreditat această reformă. Acum, orice discuție despre reformă trebuie să fie așezată și gândită. Avem cazurile țărilor nordice, care pregătesc astfel de reforme cinci ani în baza unor analize și a unor studii. La noi nu se discută cu cei interesați, nu li se explică oamenilor ce se dorește și nici nu există viziuni foarte clare; problema fiind abordată necalitativ, neprofesionist și superficial. Din cauza acestui mod de abordare noi am pierdut 15 ani în ceea ce privește descentralizarea. Există o polaritate totală și lipsește un consens pe această problemă. Să discuți acum despre reforma administrativ-teritorială este prematur. În '98, atunci când s-a realizat această reformă, în loc să se aducă serviciile mai aproape de oameni, ele au fost îndepărtate, și chiar dacă au fost și anumite beneficii – primăriile au început să se simtă mai autonome și obțineau mai multe venituri – , nimeni nu a acordat atenție acestor beneficii.

Viorel FURDUI, director CALM:

„SISTEMUL DE ADMINISTRARE ÎN R. MOLDOVA ESTE NEFUNCȚIONAL”

Ca să ajungem inclusiv la această reformă, R. Moldova trebuie să meargă pas cu pas. Avem o Strategie a descentralizării și un plan de acțiuni și trebuie să implementăm, în primul rând, tot ce e prevăzut în această Strategie: creșterea veniturilor, descentralizarea financiară, acordarea mai multor autonomii organizaționale și patrimoniale, implementarea cooperării intermunicipale etc. Dacă această strategie, preconizată până în 2015, ar fi fost implementată, am fi putut vorbi serios despre reforma administrativ-teritorială. Noi nu am implementat niciun plan de acțiuni sau strategie, dar, brusc, vorbim despre altă problemă: administrativ-teritorială. Aceasta trebuie să vină ca un instrument doar atunci când alte acțiuni nu mai sunt valabile și nu pot fi aplicate. Iar aceste acțiuni sunt posibile. Este vorba de descentralizarea finanțelor publice locale, oferirea libertății autorităților publice locale și de alte lucruri absolut indispensabile unei autonomii. Doar așa vom avea autorități cu o mai mare capacitate, cu o altă configurație a autorităților locale, și sunt sigur că există multe comunități care ar vrea să se unească. Doar atunci vom putea vorbi despre reforma administrativ-teritorială.

— **Un pas concret în domeniul descentralizării care a fost făcut în ultimii cinci ani a fost modificarea Legii finanțelor publice locale. Ce schimbări a adus aceasta pentru autoritățile locale de la noi?**

— Legea reprezintă doar un pas spre reforma finanțelor locale. Reforma însă e mult mai complexă și presupune trei etape. Prima etapă se referă la faptul că transferurile nu se mai fac de la nivelul doi la nivelul primăriilor, ci direct, de la Ministerul Finanțelor, către primării. La prima etapă s-a rezolvat problema depolitizării relațiilor bugetare, a fost oferită mai multă motivare și libertate în cheltuirea banilor, iar tot ce aduni rămâne la tine în localitate. Scopul acestor modificări nu a fost de a aduce mai mulți bani în localitate, ci mai multă autonomie. Datorită acestor schimbări, aproximativ 75% dintre primării au avut de câștigat, iar unele chiar au început să primească mai mult, cum ar fi cazul orașelor mari, care au primit cu cinci milioane lei mai mult decât anterior. Bani au început

să vină pentru că sistemul dat a început să funcționeze și banii au început să se distribuie mai obiectiv. Înainte, toți acești bani care trebuiau să ajungă ca supliment erau concentrați sub diferite forme la nivel central și erau împărțiți între deputați pe criterii politice. Rămâne acum problema repartizării banilor pentru investiții. Avem Fondul de Investiții, Fondul Ecologic, Fondul de Mediu, Fondul Dezvoltării Regionale și acolo sunt concentrate sume mari de bani. Și chiar dacă s-ar părea că trebuie să aplici în baza unor proiecte, tot sunt repartizate după criteriul politic. E o problemă care urmează a fi discutată pe viitor.

R. Moldova se află acum la cea de-a doua etapă a reformei – consolidarea bazei fiscale; etapă la care s-a blocat. Aici ar fi de discutat despre impozite și taxe care ar trebui transferate către autoritățile publice locale, cum ar fi impozitul pe venitul persoanelor juridice, care acum e „0” la nivel local. Față de anii trecuți, e un pas înapoi. Zicem că vrem să stimulăm businessul local, dar în bugetele locale rămân fără resurse. Un alt impozit ar fi cel al persoanelor fizice, care trebuie achitat la locul de reședință, și nu acolo unde lucrează persoana, deoarece aceasta beneficiază de servicii acolo unde locuiește. Orașele de reședință primesc doar 20% din acest impozit. Asta nu e o politică de stat a dezvoltării locale. Nu e descentralizare. Totodată, legat de taxele locale, trebuie acordate cât mai multe libertăți autorităților pentru stabilirea lor. O altă problemă e cea că impozitul pe imobil este foarte mic, bucurile nefiind evaluate corect. În Franța, de exemplu, se achită 1500 de euro pe an pentru imobil. Dacă ai 100 de case, ai 100 de mii de euro și cetățenii pot să ceară niște servicii, dar cu 20 de lei, ce poți face în satele noastre? Cea de-a treia etapă a reformei finanțelor locale se referă la disciplina financiară, care ține de proceduri la nivelul administrației publice centrale, și anume de controlul asupra gestionării financiare etc.

— **Pe ce se plâng primării de la CALM? Cum transmiteți autorităților locale îngrijorările primarilor?**

— Se plâng pe neînțelegerea problemelor locale de către clasa politică de la guvernare, pe presiuni din partea diferitor

instituții, pe lipsa de resurse și pe politizarea modului de distribuire a banilor. În ultimii ani, a fost stabilit un cadru de comunicare a acestor îngrijorări prin diferite declarații, opinia membrilor, participarea în comisii sau în cadrul mai multor grupuri de lucru consultative, prin diverse mijloace media, adresări etc.

— **Cum sunt primării de succes din R. Moldova?**

— Foarte activi, orientați spre interesele comunității locale, combativi, în continuă mișcare, în căutare de soluții și gata să se sacrifice.

— **Femeile sunt desul de active în primării și consilii locale. De ce, totuși, nu ajung în Parlament?**

— Există câteva cauze. În primul rând, pentru că femeile nu se apreciază la justa valoare, nu prea au încredere în ele însele și, cel mai rău, nu se susțin una pe alta – dacă o femeie de succes se urcă pe o scară, trebuie să-i dea mâna celei din urmă, ca să o ajute să urce și ea. Totuși, majoritatea bărbaților zic că femeile au aceleași drepturi, dar realitatea e alta. Formal, nimic nu împiedică femeia să se implice, dar există, cred eu, mai multe motive de ordin psihologic și al mentalității referitoare la rolul femeii. Vreau totuși să menționez că femeile din fruntea primăriilor obțin niște rezultate foarte bune.

— **Cât de mult sunt susținute autoritățile locale din fondurile străine?**

— Accesul autorităților la fondurile străine este destul de limitat, fapt care se datorează și capacităților reduse, deoarece fondurile străine necesită expertiză în ceea ce privește atragerea investițiilor și scrierea proiectelor. În Republica Moldova găsim, totuși, o sumedenie de localități care implementează proiecte de succes prin intermediul acestor fonduri. În general, fondurile europene reprezintă sursa de bază pentru autoritățile locale pentru a aduce investiții în comunitate.

— **În ultimii patru ani, comunitățile din R. Moldova au făcut un pas spre UE sau au bătut pasul pe loc?**

— Comunitățile locale au făcut pasul spre UE, însă autoritățile centrale au bătut pasul pe loc.

**Pentru conformitate,
Ana-Maria VEVERIȚA,
Ziarul de Gardă**

MECANISME PENTRU O

Asociația letonă (LALRG), în colaborare cu Președinția letonă a Consiliului UE și Comisia Europeană a inițiat, în data de 19 iunie 2015, la Riga, discuții privind mecanismele de consolidare a colaborării între administrația centrală și locală, în vederea consolidării autonomiei locale.

La reuniune și-au dat întâlnire exponenți ai administrației publice locale din țările Parteneriatului Estic, experți din asociațiile naționale, care reprezintă interesele APL, precum și oficiali de rang înalt ai Comisiei Europene și Consiliului European.

La discuții a participat și un grup de primari, membri ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM). Membrii delegației din R.

între administrația centrală și locală, în diverse domenii de interes public.

„Procesele de democratizare în domeniul administrației publice locale inițiate în Letonia au fost bazate pe practici evolute și susținute de foruri europene importante, la care suntem parte. Experiența acumulată în cei 17 ani de activitate a Asociației a fost esențială pentru promovarea cu succes a



„Strategii, programe guvernamentale și inițiative legislative avem poate cele mai bune din lume, dar clacăm la capitolul implementare! Pe hârtie totul este descris foarte frumos, dar în realitate simțim lipsa unui dialog sistematic, a unei consultări între guvernele centrale și locale!”

Moldova au întreprins această vizită pentru a se familiariza cu strategiile de organizare a campaniilor de lobby, cu prevederile legislative aplicabile în Letonia care au impulsivat dialogul între cele două niveluri.

Evenimentul, desfășurat sub genericul «Mecanisme eficiente de consultări și negocieri între guvernele naționale și autoritățile locale și regionale», a reprezentat o veritabilă platformă de debateri și schimb de bune practici privind cooperarea

procesului de descentralizare în domeniul administrației publice locale. Acum suntem la etapa la care putem disemina bunele practici și altor țări care au pornit pe calea consolidării democrației locale și a descentralizării», a menționat Andris Jaunsleinis, președintele Asociației letone a Autorităților Locale și Regionale, în deschiderea reuniunii. Domnia sa a subliniat că membrii Asociației pe care o conduce sunt prezenți în toate structurile de stat, iar statutul Asociației este defi-

DE NEGOCIERI INSTITUTIONALIZATE GUVERNARE LOCALĂ MAI PUTERNICĂ



nit printr-o lege privind guvernarea locală.

În cadrul reuniunii au fost puse în discuție mai multe subiecte, printre care reforma administrativ-teritorială din Letonia, gestionarea finanțelor publice locale, relațiile autorităților publice cu sectorul neguvernamental etc.

În alocuțiunea sa, directorul executiv CALM, Viorel Furdui, a menționat că în ultimii 25 ani, în Republica Moldova s-au realizat mai multe reforme în domeniul APL, unele mai reușite, altele mai puțin salutare: "Au fost adoptate 5 legi cu privire la administrația publică locală, 3 reforme administrativ-teritoriale. Strategii, programe guvernamentale și inițiative legislative avem poate cele mai bune din lume, dar clacăm la capitolul implementare! Pe hârtie totul este descris foarte frumos, dar în realitate simțim lipsa unui

dialog sistematic, a unei consultări între guvernele centrale și locale. Au fost adoptate Strategia privind descentralizarea și planul de acțiuni în 2012, dar multe prevederi nu sunt puse în aplicare, chiar dacă angajamentele asumate trebuiau implementate până în 2015. Un factor pozitiv este punerea în aplicare a primei etape a reformei descentralizării fiscale". Totodată, Viorel Furdui a opinat că, în ultimii ani, inclusiv cu suportul partenerilor europeni, rolul și vocea guvernelor locale este tot mai distinctă, prin intermediul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM)

Participanții din partea CALM au menționat valoarea informativă și practică a acestei reuniuni pentru preluarea unor instrumente viabile pentru fortificarea dialogului între puterea centrală și cea locală.



În perioada 16-18 iunie 2015, o delegație impresionantă de 30 de primari din Slovacia au efectuat o vizită la Chișinău. Evenimentul a fost organizat și desfășurat de Congresul Autorităților Locale (CALM). Astfel, într-o atmosferă informală, edilii din cele două țări și-au putut împărtăși propriile viziuni asupra provocărilor din domeniul APL.

SCHIMB DE PRACTICI ÎN IMPLEMENTAREA



Experiența Slovaciei, dar și practicile Republicii Moldova, pe segmentul fortificării autonomiei locale, au reprezentat axul director al întâlnirii între reprezentanții APL din cele două țări. Având tangențe pe mai multe aspecte - provin dintr-un sistem socialist centralizat comun, sunt comparabile în ceea ce privește teritoriul și numărul populației, au în componență unități administrative-teritoriale -, statele noastre înglobează premisele unui dialog consistent, în procesul de identificare a unor modele de guvernare locală compatibile ambelor țări.

Scopul vizitei de studiu a constat în discutarea problemelor actuale ale descentralizării, cunoașterea experienței și a practicilor de succes acumulate în Slovacia, oferirea unor soluții în realizarea reformei de descentralizare în Republica Moldova.

În data de 16 iunie, primarii din cele două țări

MOLDO-SLOVACE REFORMEI DE DESCENTRALIZARE

s-au reunit în cadrul unui atelier de lucru, în cadrul căruia au diseminat bunele practici și s-au informat reciproc despre starea de lucruri din domeniul guvernării locale și centrale în procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale.

Participanții au menționat că împărtășirea experiențelor pozitive, dar și a celor negative, în ceea ce privește procesul de descentralizare, sunt foarte importante. În special, reprezentanții APL din Republica Moldova au



menționat că, în pofida faptului că descentralizarea puterii și asigurarea autonomiei locale este una din prioritățile guvernării de la Chișinău, acțiunile de descentralizare de până acum au fost nesistemate, au specificat vorbitorii.

Totodată, conducătorul delegației Slovace, Dl. Stanislav Horník, primar de Hriňová, a salutat prezența și a oferit o caracteristică generală a sistemului actual de administrație publică locală din Slovacia, modul în care derulează procesul de descentralizare și cum autoritățile locale din Slovacia reușesc să atragă fonduri importante pentru dezvoltarea

SCHIMB DE PRACTICI MOLDO-SLOVACE ÎN



infrastructurii locale. În acest sens, Slovacia este unul din liderii din cadrul UE în asimilarea fondurilor. De asemenea, membrii delegației slovace au expus detalii despre modelele care sunt implementate în țara lor, mai ales în ceea ce privește transferul competențelor și al resurselor financiare de la autoritatea centrală către autoritățile locale, dar și exemple concrete de gestionare și monitorizare a banilor.

“Avem de învățat multe de la colegii noștri din Slovacia, atât autoritățile centrale cât și cele locale. Fără un dialog permanent, bazat pe un respect reciproc între autoritățile centrale și locale nu vom putea implementa reforme democratice în Republica



Moldova”, a menționat Tatiana Badan, președintele CALM, primarul de Selemet, Cimișlia.

După sesiunea de lucru, primarii au continuat comunicarea într-un spațiu neformal. Edilii moldoveni le-au organizat o excursie colegilor prin locurile pitorești din țară. Totodată, aceștia au avut ocazia să cunoască tradițiile care ne reprezintă ca națiune, dar și primăriile Cricova și Ivancea. Părțile au convenit asupra dezvoltării relațiilor și dialogului între Congresul Autorităților Locale din Moldova

IMPLEMENTAREA REFORMEI DE DESCENTRALIZARE

(CALM) și partenerii din Slovacia. În acest sens, în viitorul apropiat, va fi organizată o vizită de studiu în Slovacia, în cadrul căreia APL din Republica Moldova vor avea posibilitatea de a studia în profunzime experiența APL-urilor din Slovacia pe diverse domenii și se vor stabili colaborări/parteneriate bilaterale.

Amintim că, anul trecut, un grup numeros de edili din Republica Moldova, au putut vedea cu ochii proprii cum acționează autoritățile slovace în domeniul descentralizării financiare, preponderent în domeniul impozitelor și taxelor locale. Vizita s-a focusat pe sistemul de organizare și funcționare a APL, tipul de competențe proprii și delegate, tipurile și administrarea impozitelor și taxelor locale, relațiile dintre diferiți actori, precum Ministerul Finanțelor și APL de nivelul I, APL I și regiuni, etc. În cadrul a 11 întruniri reprezentanții din Republica Moldova au avut posibilitatea să cunoască mai bine sistemul de organizare, administrare și finanțare din Slovacia, să studieze experiența și bunele practici în domeniu, să afle problemele cu care s-au confruntat autoritățile din Slovacia pe parcursul reformei de descentralizare care durează de 15 ani.



AGENDA EUROPEANĂ CALM: CONFERINȚE INTERNAȚIONALE CU IMPACT!



În perioada 1-5 iunie, la Bruxelles, au avut loc un șir întreg de evenimente importante pentru Moldova și mai ales pentru autoritățile publice locale din Moldova. Astfel, la cea de-a patra conferință internațională privind cooperarea pentru dezvoltare, alături de 200 de delegați din toate colțurile lumii, Republica Moldova a fost reprezentată de Congresul Autorităților Locale din Moldova. Totodată, în această perioadă a fost organizată Conferința de lansare a proiectului LADDER, coordonat de ALDA (Asociația Europeană pentru democrație locală).

În cadrul acestor întâlniri europene, coordonatorul de programe CALM, Alexandru Osadci, a menționat că în domeniul descentralizării și a consolidării autonomiei locale, Republica Moldova are restanțe, de aceea necesită un suport pentru derularea cu succes a reformelor. În același timp, Osadci a pre-

zentat poziția CALM și soluțiile pe care le propune Congresul în ceea ce privește perfecționarea programelor, politicilor și abordărilor UE pentru APL-urile din țările Parteneriatului Estic. În cadrul celor două evenimente de anvergură s-a discutat despre problemele APL din lumea întreagă, despre asistența UE pentru

APL și dezvoltare locală, despre suportul pe care este gata Uniunea Europeană să-l ofere pentru identificarea și implementarea politicilor de promovare și consolidare a APL, despre locul și rolul APL și a autonomiei locale ca o direcție prioritară de acțiune.

Participanții au menționat că Uniunea Europeană ține cont de



sugestii și își adaptează proiectele de susținere a APL la necesitățile reale ale acestora. Astfel, modelele/fondurile/programele de cooperare și susținere au fost modificate, mai ales pentru țările candidate la aderare și cele care au semnat Acorduri de Asociere în cadrul Parteneriatului Estic. Totodată, este la etapă de definitivare cadrul instituțional nou la nivel de Uniunea Europeană (Comisia Europeană) pentru țările în curs de integrare/aderare la UE. În acest context, la începutul anului 2015 a fost creat un Directorat nou în cadrul Comisiei Europene pentru țările candidate și țările care au semnat Acorduri de Asociere cu UE - DG NEAR.

tuat necesitatea elaborării și promovării unei poziții comune **în ceea ce privește programele de asistență și finanțare pentru APL din fondurile europene, pentru punerea în practică a proceselor de descentralizare și consolidare a autonomiei locale în cele șase țări.**

Proiectul LADDER este finanțat de Uniunea Europeană și implementat de partenerul CALM - Asociația Agențiilor Democrației Locale (ALDA). Proiectul, cu o durată de 3 ani, este unul pan-european, în care sunt implicate 46 de organizații din 35 țări, care activează în domeniul administrației publice. Cel mai important este fap-



GRĂȚIE EFORTURILOR PARTENERILOR PRINCIPALI AI CALM LA NIVEL EUROPEAN - COMITETUL REGIONILOR UE SI CEMR (ASOCIAȚIA PAN-EUROPEANĂ A ASOCIAȚIILOR APL DIN EUROPA), DAR ȘI A UNEI CAMPANII ACTIVE ȘI CONSECVENTE DE PROMOVARE A INTERESELOR APL DIN REPUBLICA MOLDOVA DESFĂȘURATĂ DE CALM, SE OBSERVĂ SCHIMBAREA ACCENTELOR ȘI A PRIORITĂȚILOR.

În Cadrul Conferinței de lansare a proiectului LADDER finanțat de UE și implementat de ALDA (Agenția Europeană pentru democrație locală), accentual prioritar a fost pus pe problemele cu care se confruntă APL din țările Parteneriatului Estic. Participanții au accen-

tuat că Uniunea Europeană, prin acest proiect, nu numai susține financiar derularea reformelor, dar și avansează un set de acțiuni în deplină concordanță cu agenda sa de dezvoltare. În anii 2010-2012, Uniunea Europeană a lansat o inițiativă pan-europeană similară în domeniul educației. Avantajele unor astfel de programe sunt inestimabile pentru țara noastră:

1. **Recunoașterea, la nivel de conducere a Uniunii Europene, a faptului că dezvoltarea națională înseamnă în primul rând o abordare de jos în sus;**
2. **Implicarea cât mai activă în procese, politici, proiecte și în distribuirea fondurilor de dezvoltare a APL și a societății civile;**
3. **Informarea cetățenilor Uniunii Europene despre ceea ce înseamnă dezvoltare, de ce trebuie ajutate țările în curs de dezvoltare, precum și despre modalitățile prin care oamenii simpli și autoritățile publice din UE pot promova cooperarea și dezvoltarea țării noastre.**

EXERCİȚIU DE COMPARAȚIE: STANDARDUL EUROPEAN vs MODELUL MOLDOVENESC

DIRK HILBERT: „LEGĂTURILE PEA STRÂNSE ALE UNUI PRIMAR CU PROPRIUL PARTID NU SUNT BUNE PENTRU DEZVOLTAREA UNUI ORAȘ!”



Semper Oper la Dresda

Dresda, capitala Saxoniei, oraș cu o istorie grandioasă și care găzduiește minunate monumente de arhitectură dar și cea mai iubită operă din Germania, Semper Oper, este și primul mare oraș german care a devenit total independent de bugetul public. Într-un interviu acordat în exclusivitate Europei Libere, Dirk Hilbert, primarul Dresden, vorbește despre eforturile locuitorilor de pe malurile Elbei de a-și reconstrui orașul după traumele războiului și comunismului.

Europa Liberă: Dle Primar Hilbert, orașul Dresda a câștigat anul acesta Premiul Europei, conferit de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei. Ce înseamnă exact acest premiu?

Dirk Hilbert: „Este o distincție foarte importantă pentru noi, căci de mulți ani lucrăm o multitudine de proiecte la nivel european, fie că vorbim de proiecte în colaborare cu orașele noastre partener (18 la număr), fie că vorbim de faptul că am deținut președinția regiunii transfrontaliere din care facem parte. Unele dintre cele mai importante teme care ne-au preocupat sunt schimburile de elevi precum și schimburile culturale. Iată, după atâtea proiecte de succes, suntem fericiți că munca noastră a primit recunoaștere europeană.”

Europa Liberă: Dresda are o istorie foarte dure-roasă. Cum ați reușit să depășiți aceste drame, cea a războiului și cea a împărțirii orașului?

Dirk Hilbert: „Într-adevăr,

Dresda a fost distrusă de două ori, dacă putem spune așa. Mai întâi, în 1945, când a fost bombardat și transformat în ruine, iar apoi, faptul că a fost împărțit în două în timpul fostei Republici Democratice Germane și reconstruit, ca atare, separat, în două stiluri diferite. Acum, după reunificare, Dresda a fost lovită iar foarte serios, însă la capitolul economie.

Economia Dresden a fost foarte afectată de reunificare, nefiind o economie competitivă. De aceea, multe locuri de muncă au dispărut și a trebuit să restructurăm practic economia pentru a fi competitivă și a oferi locuri

de muncă viabile. Apoi, există în Dresda zone oarecum părăsite care trebuie reconstruite, trebuie reintroduse în circuitul economic. De aceea, Dresda a fost beneficiara unor ajutoare internaționale și europene care să ajute la refacerea acestui oraș.”

Europa Liberă: Dresda este un oraș foarte activ în așa numitele mișcări „never again” care sunt îndreptate împotriva antisemitismului, xenofobiei și a urii împotriva migranților sau străinilor. Cu toate acestea, mișcarea anti-islamă PEGIDA s-a născut chiar la Dresda. Unde ar putea fi găsite rădăcinile acestei mișcări? Ne putem gândi la fosta Republică Democrată Germană și la regimul comunist de atunci?

Dirk Hilbert: „Cred că există multe evenimente care au condus la apariția PEGIDA, dar trebuie să ne uităm și la alte probleme pe care le are democrația



Imagine a vechiului oraș

DIRK HILBERT: „LEGĂTURILE PEA STRÂNSE ALE UNUI PRIMAR CU PROPRIUL PARTID NU SUNT BUNE PENTRU DEZVOLTAREA UNUI ORAȘ!”

astăzi. De pildă, la fiecare alegeri constatăm că participarea la vot este din ce în ce mai mică, nemulțumirea societății față de deciziile clasei politice, ne confruntăm cu un deficit de comunicare, cetățenii nu pot înțelege deciziile noastre, apoi, un catalizator a fost faptul că am fost nevoiți să construim mai multe centre de primire a refugiaților. Toate acestea au condus la creșterea alarmantă a frustrării în rândul populației și la o mișcare PEGIDA foarte puternică. Noi încercăm să purtăm un dialog cu PEGIDA, pentru a înțelege ce a adus oamenii în stradă. Însă parte din această teamă nu vine din propria noastră experiență. Dacă ne uităm la orașele partenere din Europa, multe dintre ele au mult mai mulți migranți decât noi. În Dresda, doar 4,5% din populație este ne-germană.”

Europa Liberă : Pentru că tot suntem la Consiliul Europei v-aș întreba : respectă activitățile mișcării PEGIDA prevederile Convenției Europene pentru Drepturile Omului?

Dirk Hilbert: „Trebuie să facem o serie de distincții. Există o parte a acestei mișcări care până la sfârșitul lunii ianuarie milita doar pentru participare civică. Această aripă s-a desprins de aripa radicală în ianuarie, aripă care poate fi catalogată drept populistă, de extremă dreapta, așa cum găsim și în alte țări. Activitățile acestei aripi sunt într-adevăr la limita a ceea ce poate fi

considerat că respectă drepturile omului.”

Europa Liberă: În Republica Moldova au avut loc acum două săptămâni alegeri locale. Moldova este o fostă republică sovietică care încearcă să își lase în urmă trecutul și să își croiască un viitor european. Din cauza poziției sale la intersecția intereselor rusești și ale UE, aici, spun, experții, votul chiar și în alegerile locale este geopolitic. Sunteți de aceeași părere?

Dirk Hilbert: „Când există astfel de blocuri atât de puternice (Rusia și EU; n.a.), da, interesele geopolitice pot juca un rol, chiar și în alegerile locale. Însă din experiența noastră la locale se abordează tematici de administrație locală mai mult. Nu am fost niciodată în Moldova, de aceea nu mi-aș permite să fac o apreciere atât de fermă, căci nu știu cât de puternice sunt aceste influențe. La noi nu sunt prea importante considerentele geopolitice.”

Europa Liberă: În Moldova au candidat și chiar au fost alese la alegerile locale persoane care au probleme cu legea sau care sunt bănuite de corupție. Vă puteți imagina așa ceva în Dresda?

Dirk Hilbert: „Foarte greu să îmi imaginez așa ceva. După părerea mea, având în vedere dreptul german, ar fi foarte dificil ca o astfel de persoană să candideze. Dacă situația legală ar fi neclară sau ar pluti o astfel



În curtea complexului muzeal Zwinger

de acuzație în jurul unui candidat, legea de funcționare a primarului ar intra în vigoare, iar persoana respectivă nu ar putea exercita această funcție.”

Europa Liberă: Ca primar general cât de dificil este să despărți politicul de administrație?

Dirk Hilbert: „Consiliul municipal, așadar, politicul este parte a administrației. Este un pic diferit față de Parlament și parlamentari, dar ce face Parlamentul este să stabilească direcția în care vrem să mergem, iar administrația pune în aplicare decizia politicului. Uneori aceste granițe dispar, se contopesc.”

Europa Liberă: Se întâmplă deseori ca primarul să aibă o culoare politică, însă guvernul să aibă altă culoare

politică, sau să fie constituit de o coaliție de alte partide decât al primarului. Cum este această relație dintre local și centru într-o astfel de situație? Mai dificilă?

Dirk Hilbert: „Eu cred că un primar trebuie să fie la dispoziția tuturor alegătorilor, indiferent dacă l-au ales sau nu, și să se ferească de astfel de legături de partid, de orice fel ar fi ele. Cred că atunci când legăturile politice ale primarului cu propriul partid sau propria coaliție sunt prea puternice nu este bine pentru dezvoltarea orașului.”

Europa Liberă: Aș ridica problema autonomiei acum. Cum reușește un oraș care nu are o economie performantă să își conserve autonomia? Cum faceți Dvs. la

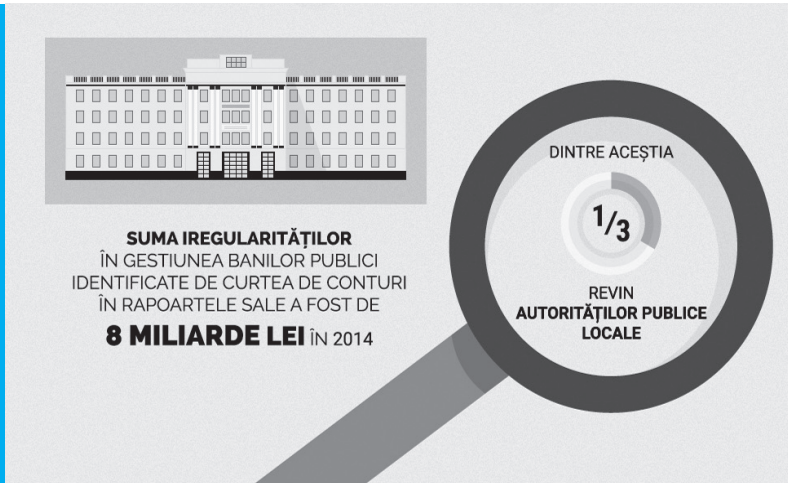
Dresda? Și Dresda are probleme economice. În această situație, ce strategii adoptați pentru a vă conserva totuși autonomia față de centru, față de bugetul federal ?

Dirk Hilbert: „De câțiva ani am reușit să facem un pas important, în sensul că suntem într-un proces de consolidare bugetară. Astfel, începând din anul 2005 am devenit primul mare oraș german care nu mai are datorii la bugetul federal. În acest fel ne-am recăpătat independența față de bugetul de stat și ne-o apărăm foarte tare. Aceasta înseamnă că putem cheltui doar ce câștigăm. Sigur, sunt ani, așa cum a fost 2008, când am avut încasări foarte mici din taxe și impozite, și a trebuit să reducem cheltuielile.”

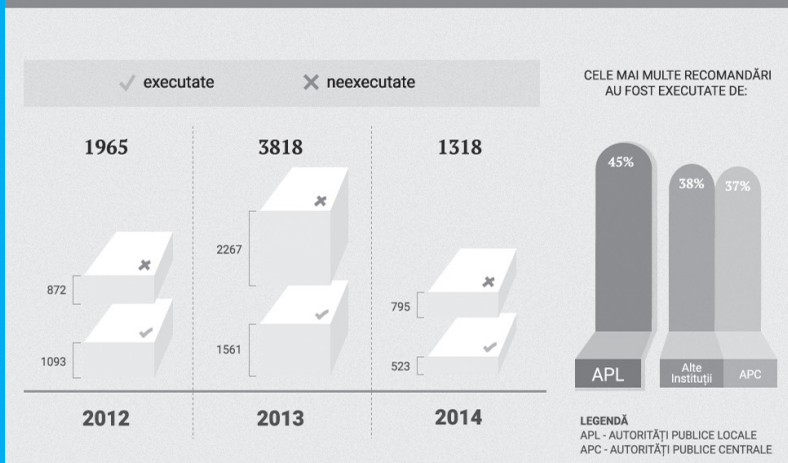


În 2014, suma neregulilor constatate în gestiunea banilor publici identificate de Curtea de Conturi a fost de 8 miliarde de lei, în timp ce 1/3 din pierderi au loc în cadrul Autorităților Publice Locale (APL), în timp ce iregularitățile survin în mare parte din cauza lipsa voinței politice și a incompetenței funcționarilor publici, scrie Budget Stories care au realizat și un infografic la acest subiect.

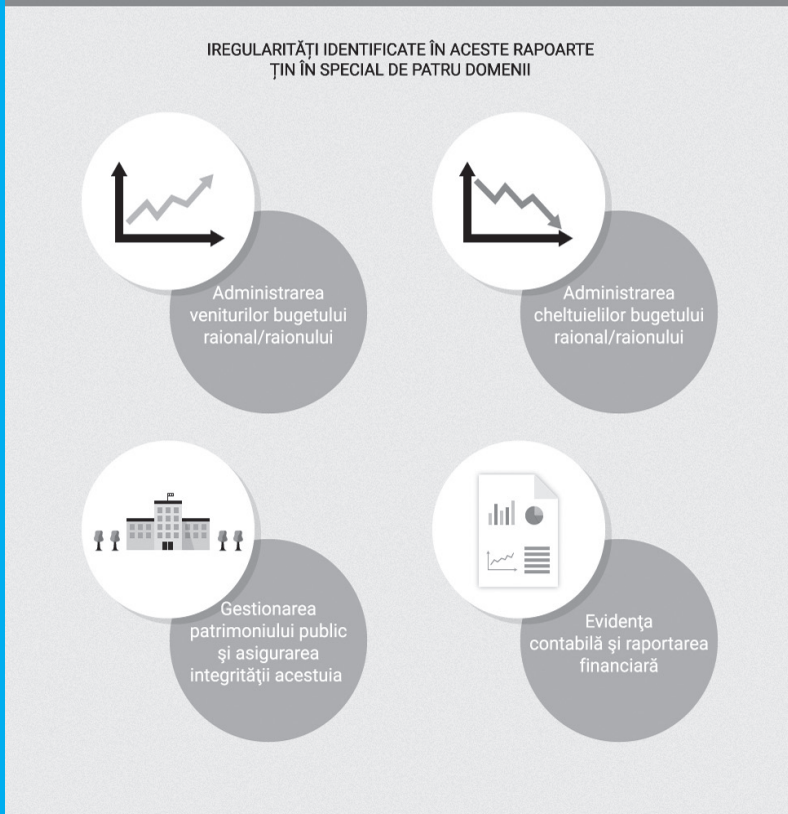
CUM ȘI DIN CE CAUZĂ SE PIERD BANII PUBLICI ÎN AUTORITĂȚILE PUBLICE?



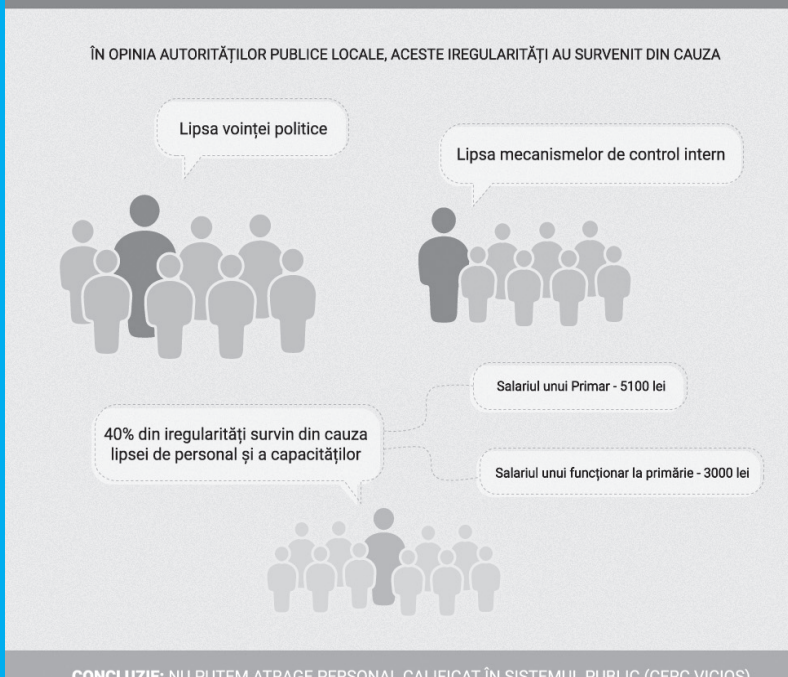
NIVELUL DE EXECUTARE A RECOMANDĂRILOR FORMULATE ÎN RAPOARTELE DE AUDIT



CUM SE PIERD BANII PUBLICI ÎN APL?

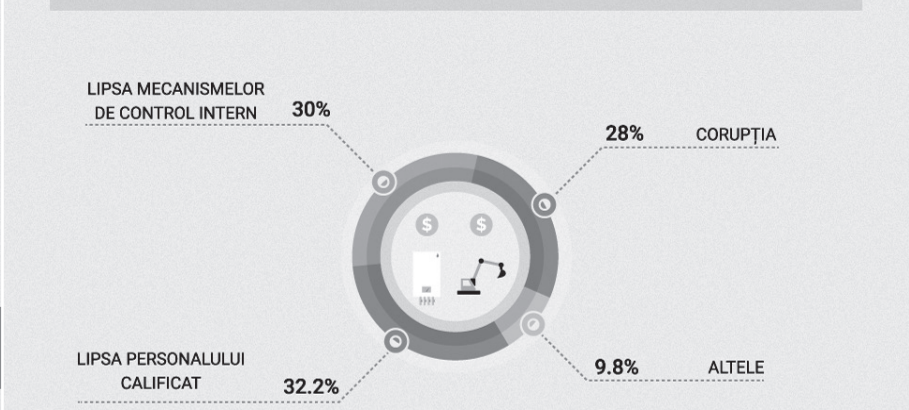


DIN CE CAUZĂ SE PIERD BANII PUBLICI ÎN APL?

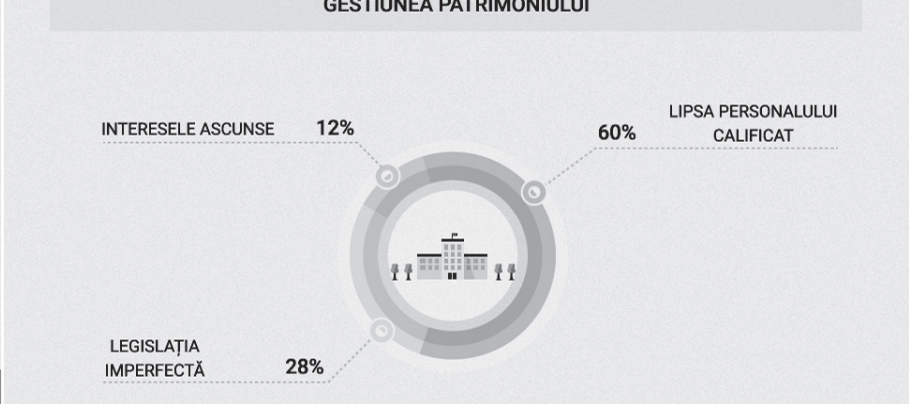


ALTE CAUZE A PIERDERII BANILOR PUBLICI IDENTIFICATE DE APL ÎN CHESTIONAR

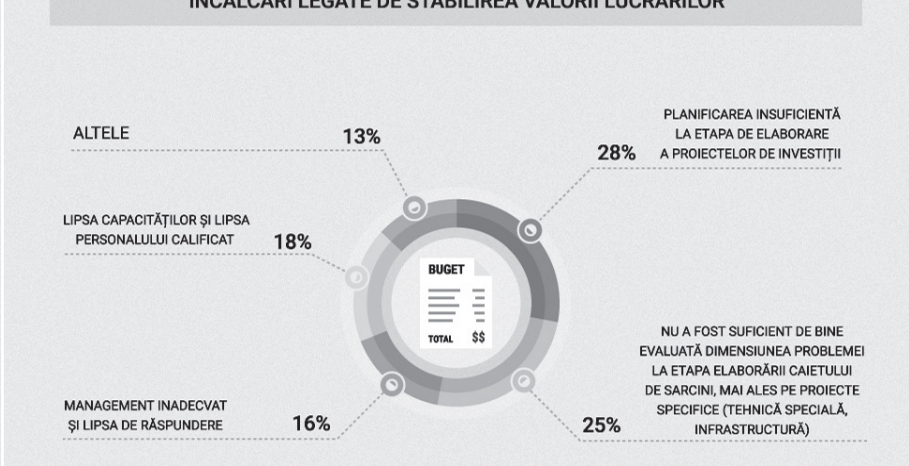
IREGULARITĂȚI LEGATE DE ACHIZIȚIILE DE MĂRFURI, LUCRĂRI ȘI SERVICII



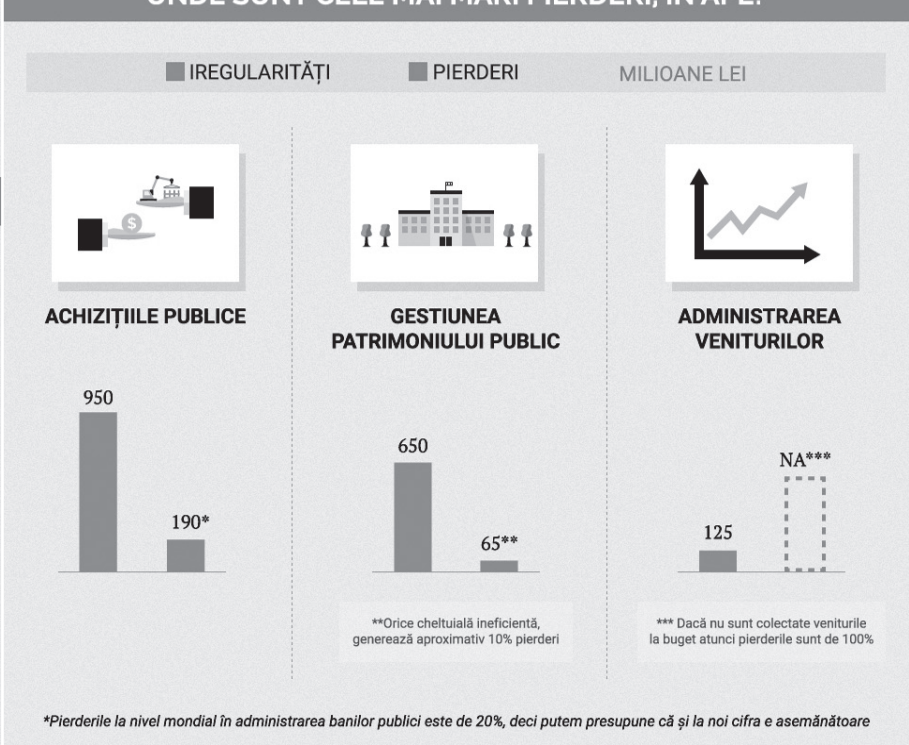
GESTIUNEA PATRIMONIULUI



ÎNCĂLCĂRI LEGATE DE STABILIREA VALORII LUCRĂRILOR



UNDE SUNT CELE MAI MARI PIERDERI, ÎN APL?



Apeduct, sistem de canalizare, drumuri renovate și luminate, grădinițe reparate. Acestea și alte zeci de idei s-au transformat în proiecte realizabile în Republica Moldova datorită fondurilor europene.

Cu puțin efort, susținere și perseverență, satele din țara noastră devin mai eficiente energetic, mai sănătoase și mai curate. Infrastructura bine pusă la punct nu este însă piesa de puzzle care face ca un sat moldovenesc să devină o localitate europeană. Ce totuși îi lipsește unui sat autohton ca să devină cu adevărat european?

PROMOVARE

Europa nu înseamnă doar orașe prin care mișună zeci de mii de turiști. Europa înseamnă și viață rurală, iar unul din patru europeni trăiește în comunități mici, fiecare unică în felul său, iar membrii acestora utilizează toate mijloacele posibile pentru a fi mândri de ea.

Marea Britanie este țara cu cele mai frumoase și bine păstrate sate din Europa, arată portalul „When on Earth”. Pentru mulți britanici, satul reprezintă un ideal: potrivit unui sondaj recent, circa 80% din englezi visează să trăiască în provincie, în timp ce doar 20% trăiesc în mediul rural. Comunitățile sătești englezești sunt mici și deseori excentrice, dar sunt calde și primitoare, reflectând farmecul local al „caracterului tipic englezesc”. Oficiul poștal sau magazinul reprezintă punctele-cheie de comunica-

re ale fiecărui sat, în timp ce pub-ul îți oferă șansa de a cunoaște cultura locală. Dar inima multor comunități rurale rămâne biserica, în jurul căreia au loc toate evenimentele importante - de la rezolvarea neînțelegerilor dintre localnici până la sărbătorile satului și chiar amenajarea teritoriului.

Văzut ca fiind departe de agitația vieții moderne, satul englezesc este prezentat ca un loc liniștit și armonios, concept activ promovat la emisiunile radio sau la competițiile pentru cele mai bine îngrijite sate. Astfel, concursul „Cel mai bine păstrat sat” este organizat

în Marea Britanie mai bine de 40 de ani. Pentru a fi premiată, o localitate rurală trebuie să nu aibă gunoști neautorizate; să păstreze monumentele de arhitectură, bisericile, cimitirele și arhitectura verde; să includă facilități de petrecere a timpului liber, sport și parcări; să fie asigurată curățenia în stațiile de autobuz, toaletele publice și cabinele de telefon. Și, nu în ultimul rând, să existe un spirit comunitar în localitate, arată Campania de protecție a Angliei rurale. Competiția nu are scopul de a identifica cel mai frumos ori cel mai vechi sat, ci satul cel mai bine îngrijit și își propune

să implice toți locuitorii, încurajându-i să fie mândri de comunitatea lor. Satele sunt apreciate după nivelul de curățenie și îngrijire, și după impactul pe care îl au asupra mediului. Localitățile câștigătoare primesc premii bănești, plăcuța de intrare „Cel mai bine păstrat sat” („Best kept village”) și o serie de certificate. În plus, comunitățile obțin o comunicare mai strânsă între locuitori, promovare, un aspect mai atractiv pentru turiști și venituri mai mari pentru afacerile locale.

DIVERSITATE ȘI TRADIȚIE

O altă țară de la care Moldova ar putea învăța la capitolul dezvoltare rurală este Franța, unde 156 de sate au titlatura de „Cel mai frumos sat”, potrivit „Plus Beaux Villages de France”. Unul dintre acestea este Colmar - un cătun alsacian bine conservat, cu căsuțe colorate, străzi pavate și un tren miniatural care îl străbate în fiecare zi. Aici conviețuiesc în armonie influențele franceze și cele germane, cu brutării tradiționale care vând atât cornuri franțuzești, cât și *kugelhoppf* nemțesc, sau restaurante specializate în *foie gras* și varză. La fel, francezii din provincie își promovează activ tradiția vinului. De exemplu, în satul Hermitage din sudul Franței sunt organizate vizite la plantațiile de viță-de-vie și degustări periodice de vinuri, iar pentru turiști există restaurante care servesc vinuri locale.

Deși nu are drumuri asfaltate, casele fiind unite de o rețea de canale, satul olandez Giethoorn este unul dintre cele mai frumoase și moderne din Europa. Aici nu vei vedea garduri care să-i fe-rească pe localnici de ochii lumii, iar

CE-I LIPSEȘTE CA SĂ DEVINĂ



SATULUI MOLDOVEAN EUROPEAN?

fiecare casă are ceva aparte: decorațiuni, flori, forme etc. Printre aceste case, care datează din sec. XVIII-XIX, găsești magazine cu obiecte specifice zonei sau restaurante cu terase minunate, un muzeu și o biserică... Cele mai multe case sunt acoperite cu stuf, zonele mlăștinoase din apropiere fiind o sursă foarte bună. Pe vremuri, doar oamenii bogați își permiteau țigle pe acoperiș, în timp ce astăzi e tocmai invers - să ai o casă tradițională cu acoperiș de stuf este mult mai scump. Chiar dacă primii locuitori ai satului au fost mineri, viața culturală nu a fost uitată și nici lăsată de izbeliște în Giethoorn. Aici poți vizita galerii de artă și chiar expoziții inedite, cum ar fi galeria scoicilor sau expoziția cristalelor. Și așa, fără mașini, fără poluare sau stres, 2620 de oameni își trăiesc viața într-un sătuc de doar 3345 de metri pătrați.



INOVAȚIE

De ce să-ți rezervi o cameră de hotel dacă poți rezerva un sat întreg? Este mesajul firmei „Închiriază un sat”, ce are în oferta sa 11 așezări rurale din Germania, Austria și Elveția. În cele mai multe cazuri, clienții fideli ai acestor oferte sunt corporațiile mari ca Hyundai sau Siemens, care înlocuiesc obișnuitele centre de conferințe cu localități întregi. Echipa „Închiriază un sat” poate oferi cazare pentru 1200 de persoane pentru o lansare auto sau pentru 850 de persoane în cazul unei reuniuni internaționale de vânzări. Potrivit BBC Travel, suma de 50.000 USD acoperă cazarea și masa pentru aproximativ 150 de persoane. Cu niște bani în plus poți achiziționa semne stradale sau poți organiza chiar un spectacol de teatru personalizat, în funcție de specificul organizației. Primul sat care a participat în cadrul acestui program este Brand din Austria, unde vizitorii pot schia și juca golf, și care continuă să fie cel mai popular în rândul satelor ce pot fi închiriate.

VALORI ȘI UNICITATE

Se pare însă că valorile sunt cel mai important lucru care desparte satul moldovean de cel european. Este vorba de spiritul civic și cel comunitar, cooperare, toleranță, respect pentru tradiție, buna conviețuire a comunităților multietnice și multireligioase sau capacitatea de dezvoltare comunitară prin atragerea de investiții. „Sat european poate să însemne două lucruri: 1) să arate ca o localitate mai mică din Vestul Europei, asta însemnând canalizare, asfalt și fără găini. Mi-aduc aminte că am trăit o lună într-un sat suedez în care singurul animal de casă pe care l-am găsit era un cal de cursă. Din acest punct de vedere, și în alte țări europene există puține sate care să arate ca satul suedez de care vorbesc... De aceea, 2) mai degrabă ne interesează felul în care gândesc oamenii, cum se comportă și în ce măsură participă la crearea unor bunuri comune”, consideră sociologul român Bogdan Voicu.

Tocmai acest spirit de „participare la

crearea unor bune comune” ne lipsește nouă cel mai mult. Poate că nici nu ne este caracteristic, fiind mai degrabă moștenit de la civilizațiile europene? Dar totodată, nu ne e nici străin de tot, precum aflăm din articolul „Satul Zorile - Sibiu de lângă Orhei”, publicat în ziarul „Cuvântul”: „O trăsătură specifică a zorilenilor este spiritul comunitar deosebit moștenit de la etnicii germani, care mereu au fost uniți când era vorba de soluționarea problemelor comunității. Nu întâmplător anume satul Zorile a implementat printre primele în Moldova proiecte de dezvoltare comunitară...”.

Așadar, și o localitate din Moldova poate avea valori bine păstrate, spirit de echipă și inițiativă de fier. Plus - și acesta este secretul care stă în spatele tuturor satelor europene pe care le admirăm - Unicitatea. De acest lucru ar trebui să țină cont locuitorii satelor

noastre, oameni care merită să fie mândri de tradițiile strămoșești îmbinate cu valorile prezentului, mândri de limba pe care o vorbesc și de viitorul pe care-l construiesc aici, acasă...

Articol publicat în suplimentul Obiectiv European, editat de Asociația Presei Independente. Alte articole la tema integrării europene le puteți citi la adresa <http://api.md/page/ro-obiectiv-european-99>

Această publicație este posibilă datorită ajutorului generos al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin Asociației Presei Independente (API) și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau Guvernului SUA.

Ana-Maria VEVERIȚA,
studentă la Școala de Studii
Avansate în Jurnalism



ALBA IULIA, GAZDA ADUNĂRII

Alba Iulia a fost gazda, în perioada 21-23 mai, a Adunării generale a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova, în cea de-a II-a sesiune ordinară, prima fiind organizată la Chișinău. Evenimentul a fost intens promovat de presa românească.

La eveniment au participat primarul municipiului Alba Iulia, Mircea Hava, președintele Consiliului Județean Alba, Ion Dumitrel, președintele ACoR, Emil Drăghici și președintele Congresului Autorităților Locale din Moldova, Tatiana Badan, cu o delegație impresionantă din CALM.

Sala Unirii din Alba Iulia a fost gazda Adunării generale a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova, la care au participat 200 de primari de comune din cele două țări surori.

Maestrul de ceremonii și gazda a adunării a fost Gheorghe Damian, primar al comunei Ciugud, președintele ACOR Alba și vicepreședinte la nivel național al Asociației Comunelor din România. În cuvântul său de întâmpinare și bun venit adresat edililor de pe cele două maluri ale Prutului, Gheorghe Damian a subliniat importanța demersului ACOR, materializat la Alba Iulia, de a dezvolta și consolida relațiile la nivelul administrațiilor locale dintre cele două țări românești.

Acesta a reamintit că în cadrul evenimentului vor fi semnate acte de înfrățire între localități din România și Republica Moldova, scopul principal al evenimentului fiind de a discuta problemele cu care se confruntă administrațiile publice din cele două țări, stabilirea de schimburi de experiență pentru ca actul administrativ din cele două țări să aibă mai multă calitate.

Invitat să adreseze un cuvânt oaspeților, Arhiepiscopul de Alba Iulia ÎPS Irineu a transmis cu fermitate un mesaj puternic pentru smerenie față de Dumnezeu. Folosind pilde religioase, acesta le-a sugerat celor 200 de primari că trebuie să se compor-



te astfel încât să fie "instrumente docile în mainile lui Iisus, Dumnezeu Alfa și Omega."

„Însă Hristos poate salva lumea, în așa fel încât întunericul să nu prevaleze asupra luminii. Planeta albastră pe care ne găsim, n-ar mai fi existat dacă Dumnezeu i-ar fi lăsat de capul lor pe proștii îngânfați (n.a. conducători de-a lungul vremii), în ultimele să zicem șapte decenii, care au acționat ca și când totul le-ar fi aparținut. De fapt nimic nu le aparține. Tot ce avem este de la Dumnezeu, iar noi suntem oaspeți sau musafiri temporari, așezați pentru scurtă vreme pe această arenă de luptă bună, care de fapt se vrea să fie o

anticameră a eternității fericite. De aceea, tot ce facem, trebuie să facem în lumina legii divine, să ne raportăm la Dumnezeu, care este arbitrul destinului nostru și Comandantul Suprem și Nemuritor al universului”, a spus ÎPS Irineu cu voce gravă.

După discursul Arhiepiscopului de Alba Iulia, Gheorghe Damian l-a invitat la microfon pe "unul dintre cei mai buni președinți de consiliu județean din România", președintele CJ Alba, Ion Dumitrel. Primarul din Ciugud a anunțat în premieră că Ion Dumitrel a fost făcut, săptămâna trecută, cetățean de onoare al raionului Ialoveni din Republica Moldova.

Dumitrel a apreciat această reuniune ca fiind una simbolică pentru toți românii și a amintit de legăturile strânse pe care administrația județeană din Alba le are cu localități și raioane din Republica Moldova, menționând că în ultimele două săptămâni a fost prezent de două ori în Moldova, în raionul înfrățit Ialoveni și în zone din Basarabia administrate de români.

"Sunteți cei care înfrățiți, cunoașteți greutățile fiecărui om pe care îl aveți în responsabilitate. Cunoașteți sufletul oamenilor lângă care trebuie să fiți. Sunteți cea mai importantă asociație la nivel de administrație publică. Prin unire se reali-



GENERALE A CONSILIULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE



trebuie să îl faci în momentul în care ai ajuns primar, să știi să te înconjori de oameni care vor să lucreze, nu pentru tine, ci pentru oraș.

Acum dacă dă Dumnezeu să fie nemuri, verișori și lucruri de'astea...Să știți că aici glumesc...e bine. Dacă...și aici fac o mare paranteză – noi aveam în politică și avem și acum un lucru care mie îmi convine, 25 la sută femeii și 25 la sută tineri. Eu am propus 50 la sută femeii tinere. Nu știu dacă asta se poate realiza dar e foarte bine. (apauze și râsete în sală). Cu sufletul tânăr și cu forță de muncă tânără. (râse-

"TOT CE AVEM ESTE DE LA DUMNEZEU, IAR NOI SUNTEM OASPEȚI SAU MUSA-FIRI TEMPORARI, AȘEZAȚI PENTRU SCURTĂ VREME PE ACEASTĂ ARENĂ DE LUPTĂ BUNĂ, CARE DE FAPT SE VREA SĂ FIE O ANTICAMERĂ A ETERNITĂȚII FERICITE!"



"SUNTEȚI CEA MAI IMPORTANTĂ ASOCIAȚIE LA NIVEL DE ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ. PRIN UNIRE SE REALIZEAZA FAPTE MARI, AȘA CUM ESTE ȘI SLOGANUL ÎNTÂLNIRII!"

lament care a promis milioane de locuri de muncă, (n.a. majoritatea PSD), că o să traim mai bine, dar nu este așa. Pentru că ei (n.a. parlamentari) s-au dus acolo pentru ca să le meargă lor mai bine" și nu celor pe care îi reprezintă.

"Încerc să nu vă spun vorbe mari, însă fără oamenii de lângă tine nu faci nimic și cred că lucrul ăsta îl știți și dumneavoastră. Acesta este primul lucru pe care

"NOI SUNTEM CEI CARE SUNTEM PRIMA DATA LÂNGĂ CETĂȚENI"



te în sală). Înalt preasfinția voastră...asta este. Să știți că vorbind despre acest aspect, trebui să spun că primăria din Alba Iulia este de fapt primăria în fustă. Pentru că tot ce înseamnă directori, șefi de birou, aproape tot executivul sunt femei. Vă spun acest lucru cu mâna pe inimă, pe suflet, se lucrează foarte bine cu doamnele (...) Așa că vedeți ce faceți pe viitor", le-a spus Mircea Hava celor circa 200 de pri-

zează fapte mari, așa cum este și sloganul întâlnirii. Succes tuturor și Doamne ajută! le-a transmis Ion Dumitrel oaspeților.

A urmat și discursul primarului municipiului Alba Iulia, introdus de Gheorghe Damian ca unul dintre cei mai performanți edili pe care îi are România. Într-o formă de zile mari, Mircea Hava a ținut o cuvântare care a destins frunțile colegilor săi din România și Moldova, bărbați într-o majoritate covârșitoare.

După ce le-a urât invitaților "bun venit în cealaltă capitală", Mircea Hava s-a arătat critic la adresa acelor "proști ignoranți", parlamentari care leucid speranțele celor care și-au pus speranțele în ei, în primari. Este vorba despre "acel par-



ALBA IULIA, GAZDA ADUNĂRII GENERALE A CONSILIULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE

mari din România și Republica Moldova.

Din partea Congresului Autorităților Locale din Moldova a vorbit pe dulcele grai modovenesc, președintele Tatiana Bădan. Aceasta i-a mulțumit în primul rând ÎPS Irineu pentru binecuvântare, care, în opinia sa, ar trebui să fie ca "o carte pe care primarii ar trebui să o aibă la căpătâiul capului".



"O MARE IMPORTANȚĂ PENTRU REPUBLICA MOLDOVA ESTE ELABORAREA ȘI PUNEREA ÎN APLICARE A UNUI MECANISM DE SPRIJINIRE FINANCIARĂ DIRECTĂ DIN PARTEA COMUNITĂȚILOR LOCALE DIN ROMÂNIA A COMUNITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA ÎNTRE CARE EXISTĂ O ÎNFRĂȚIRE. ÎN OPINIA NOASTRĂ, ACEST MECANISM, ÎN AFARĂ DE IMPORTANȚA SIMBOLISTICĂ, ARE ȘI O VALOARE PRACTICĂ, CU O PERSPECTIVĂ MARE PENTRU VIITOR!"

Președintele Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova (CALM), Tatiana Bădan, primarul satului Selemet, raionul Cimișlia, a afirmat că numai în ultimii doi ani peste 100 de localități din Moldova și România au semnat acorduri de colaborare. 'Noi ne dorim ca să continue procesul de înfrățire dintre comunitățile locale din România și Republica Moldova, astfel încât la următoarea ședință a Consiliului cel puțin 50% din comunitățile locale din Moldova să fie înfrățite cu cele din România', a declarat Tatiana Bădan.

Ea a mulțumit sprijinului dat de A.Co.R. în promovarea pe plan extern a valorilor și a intereselor comunităților locale din Moldova. «O mare importanță



pentru Republica Moldova este elaborarea și punerea în aplicare a unui mecanism de sprijinire financiară directă din partea comunităților locale din România a comunităților locale din Moldova între care există o înfrățire. În opinia noastră, acest mecanism, în afară de importanța simbolică, are și o valoare practică, cu o perspectivă mare pentru viitor», a declarat președintele CALM.

Tatiana Bădan a apreciat că potențialul dezvoltării și a consolidării cooperării este unul extrem de mare. „Sunt foarte mulți primarii din România care sprijină foarte mult Republica Moldova”, a spus ea. Tatiana Bădan a dat ca exemplu comuna Cumpăna, care este înfrățită cu cinci localități din Republica Moldova, iar în baza acestei cooperări 1.000 de copii de dincolo de Prut au fost invitați în România. Președintele CALM a mai spus că e necesar ca România să fie prezentă

mult mai mult în Republica Moldova la nivel local și în mod direct. „Acest lucru va fi posibil doar dacă în programele și proiectele destinate comunităților locale din Moldova vor fi implicate direct și nemijlocit și structurile reprezentative ale autorităților locale de pe ambele părți ale Prutului, pentru a asigura o utilizare mult mai obiectivă, transparentă și eficientă a fondurilor României destinate Moldovei. Credem că este foarte necesar să continuăm direcțiile de cooperare începute și să stabilim și alte domenii de interes comun care pot și trebuie să fie dezvoltate”, a declarat Tatiana Bădan.

Ea a mai propus elaborarea și realizarea de către A.Co.R și CALM, cu suportul financiar al guvernului României, a unui grup vast de instruire și schimb de experiență pentru toate autoritățile locale din Republica Moldova în baza experienței României și cu participare masivă a auto-

rităților locale din România. «Experiențele și practicile bune ne vor ajuta ca să dezvoltăm și ca să modernizăm autoritățile locale», a apreciat Bădan.

O altă propunere prezentată de către președintele CALM a fost aceea ca examinarea mecanismului de finanțare a programelor și proiectelor destinate Republicii Moldova din fondurile României să includă în procesul decizional și consultativ și reprezentanți ai celor două asociații.

Adunarea Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova a conținut sesiuni de lucrări; participanții la eveniment au avut ocazia să facă o vizită la Traseul celor Trei Fortificații, obiectiv turistic unic în Europa, din care face parte Castrul Roman (106 d. Ch.), Cetatea Medievală (sec. XVI-XVII) și Cetatea Alba Carolina (sec. XVIII). Vizita s-a încheiat cu prezentarea onorului în cinstea vizitatorilor cu executarea a trei salve de tun.



AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE DIN NORDUL REPUBLICII MOLDOVA ÎNVATĂ DIN EXPERIENȚA DE PLANIFICARE STRATEGICĂ A POLONIEI



Reprezentanți ai autorităților administrației publice locale din nordul republicii au participat, în perioada 4-5 iunie 2015, la un seminar de instruire care le-a permis să-și aprofundeze cunoștințele în domeniul elaborării strategiilor de dezvoltare locală, având drept exemplu experiența Poloniei în acest domeniu.

La seminarul de instruire organizat în incinta Agenției de Dezvoltare Regională Nord (ADR Nord) au fost invitați experți din Polonia pentru a prezenta practicile lor de succes în elaborarea strategiilor.

Cursul de instruire a fost organizat în cadrul proiectului „Formare de formatori în elaborarea planurilor / strategiilor locale / regionale”, elaborat de ADR Nord în parteneriat cu Asociația obștească „Institutul Germaniei și Europei de Nord» (Instytut Niemiec i Europy Północnej / INiEP), al cărui director este Tomasz Czubara, prorector la Școala Superioară de Administrație

Publică din Szczecin, Polonia.

Proiectul a obținut finanțare prin intermediul programului „RITA - Regiune în Tranziție” și este implementat în perioada ianuarie-septembrie 2015. Valoarea totală a proiectului este de 57 120.00 PLN (aproximativ 280 de mii de lei).

Obiectivul principal al autorilor proiectului este să instruiască viitori formatori în planificare strategică prin creșterea nivelului de cunoștințe în domeniu, dezvoltarea abilităților analitice și schimbul de bune practici cu privire la planurile și strategiile locale / sectoriale / regionale.

„Sunt convins de faptul că, având bune strategii de dezvoltare locală și posibilitatea de a stabili obiective clare, vom avea documente strategice reușite atât la nivel regional, cât și la nivel național”, susține directorul ADR Nord, Ion Bodrug.

La rândul său, directorul INiEP, Tomasz Czubara, și-a exprimat satisfacția că instituția pe care o

conduce și ADR Nord au reușit să elaboreze și să realizeze un proiect care să impulsioneze procesul de elaborare a strategiilor de dezvoltare locală în RDN.

Conform planului de implementare a proiectului, seminarul de instruire de două zile organizat la Bălți este a treia din cele patru activități planificate. La finalul instruirii, participanților li s-au înmănat certificate. Participanții din cadrul ciclului I de instruire vor fi înscrși la ciclul II, care va avea loc în septembrie. Totodată, responsabilii de proiect din cadrul ADR Nord împreună cu partenerii polonezi urmează să dezvolte viziunea de dezvoltare, până în anul 2020, a RDN.

Amintim că, în perioada 16-20 februarie 2015, un grup de specialiști în planificare strategică a participat la o vizită de studiu de 5 zile în Polonia, pentru a-și consolida capacitățile în domeniul elaborării planurilor și strategiilor de dezvoltare regională. Experiența de studiu în Polonia le va ajuta repre-

zentanților ADR Nord, responsabili de elaborarea Strategiei de Dezvoltare Regională Nord 2016-2020, să consolideze capacitățile autorităților publice în domeniul dezvoltării strategiilor locale și să stabilească legături de cooperare dintre instituții responsabile în domeniu din Polonia și din RDN a Republicii Moldova.

INiEP și ADR Nord și-au început colaborarea în februarie 2014, la Chișinău, în timpul activității organizate de Centrul de Informare pentru autoritățile locale din Republica Moldova (CIAL), care facilitează crearea parteneriatelor dintre instituțiile din Moldova și cele din Polonia. În cadrul întâlnirii de la Chișinău reprezentanții ambelor părți au discutat despre nevoile și posibilitățile organizațiilor din Moldova și au elaborat împreună, timp de 3 zile, nota conceptuală a proiectului. Proiectul a fost avizat spre finanțare în noiembrie 2014.

PRIMARII DE PE AMBELE MALURI ALE PRUTULUI S-AU UNIT LA ALBA IULIA!!!

